

FOAIA POPORULUI

Preful Abonamentului:

Pe un an . . . . . 2 fl.
Pe o jumătate de an . . . . . 1 „
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu
și la toate birourile filiale de abonament.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 2
Un șir garmond prima dată 7 cr.,
a treia oară 5 cr.; și timbru

PROCESUL REPLICII

Ziua de Mercuri în 30 August st. n. 1893 va rămâne o zi neagră în istoria neamului românesc. În această zi orbia pătimase a Ungurilor a dat o nouă dovadă, cât de asupritoare, aproape nesuferite sunt în această țeară stările de lucruri pentru poporul românesc.

Mercuri în 30 Aug. n. a. c. s'a judecat înaintea Curții cu jurați din Cluj procesul făcut din porunca stăpânirii dlor Aurel C. Popovici, Eugen Brote și Nicolae Roman. Dl Eugen Brote, nefiind acasă, ci aflându-se în străinătate, ca să-și caute de sănătatea sdruncinată prin luptele politice, cu care de mai mulți ani cu trup și suflet s'a îndeletnicit, contra d-sale nu s'a putut ține judecată, ci a rămas să se țină mai apoi, când se va reîntoarce în țeară.

S'a ținut însă asupra celorlalți doi acușați. Și încă ce judecată! Așa cum nu s'a mai pomenit, de când se împarte dreptate omenească pe pământ!

Mersul desbaterilor îl află iubii cetitori în darea de seamă ce o publicăm mai la vale după „Tribuna“. Din aceasta vor vedea, că nu dreptatea, ci patima națională, ura împotriva Românilor a stăpânit pe judecători, care au fost peste măsură aspri cu cei urmăriți.

Anumit domnul Aurel C. Popovici a fost osândit la 4 ani închisoare, 500 fl. amendă în bani, ear' dl Nicolae Roman la 1 an închisoare, 200 fl. amendă în bani și amândoi la purtarea cheltuelilor de proces în sumă de 512 fl.

Iubiții cetitori știu de bună-seamă, că atât de aspru se pedepsesc de obicei numai făcătorii de rele, ucigașii, tâlharii și jefuitorii care sparg casele oamenilor, dau foc, sau ese la călători în drum. Va să zică pe o treaptă cu acestia sunt puși iubii nostri osândiți dnii Popovici și Roman. Să vedem acum pentru-ce:

Mai acum doi ani s'au pus studenții din Țeara-Românească și-au tipărit în mai multe limbi o carte numită Memorand, care l-au împărțit în toate țerile din lume. În acest Memorand se spunea, că Românii de sub stăpânirea ungurească sunt greu asupriți și că însași stăpânirea țintește să-i desbrace de limba moștenită dela părinți și să-i facă pe toți Unguri. Toate acestea erau arătate cu dovezi, așa că toată lumea luminată și nepărtinitoare s'a pus pe partea Românilor și au băgat grea vină Ungurilor pentru purtarea lor față cu Românii.

Au venit apoi studenții Unguri și au tipărit și ei, tot în atâtea limbi un Răspuns, în care s'au încercat să arete,

cu vorbe goale, dar' nu cu dovezi, că nu sunt adevărate cele scrise în Memorandul din România și că dimpotrivă Românilor le merge peste măsură bine în Ungaria.

Aceste minciuni le-au arătat apoi în toată golătatea lor studenții nostri români de aici din Ardeal și din Țeara-Românească într'o minunată carte, numită Replica. În Replica s'a desfășurat pe lung și cu sute de dovezi dela direcțiile publice, din dietă, din gazetele ungurești și din cărți tipărite după vremuri, cum Românilor li-s'au luat rind pe rind toate drepturile, așa că astăzi nu mai au decât dreptul de-a plăti dare și a se face Unguri. Și Replica s'a tipărit în 5 limbi și s'a împărțit în toată lumea, care ear' a dat dreptate Românilor.

Pentru aceasta stăpânirea s'a supărat rău, și în loc de alt răspuns, a poruncit să dea în judecată pe scriitorii și răspânditorii Replicii. Numai decât studenții nostri au publicat o declarație, în care s'au înștiințat, fiecare cu numele iscălit, vre-o 50—60 la număr, că ei au scris și au răspândit Replica. Dar' cu toate acestea au fost trași la răspundere numai cei trei frați ai nostri amintiți, dintre care doi au fost așa de aspru osândiți, ca-și-când cine știe ce crimă ar fi săvârșit!

FOIȚA.

O privire asupra meseriilor la Românii de dincoace de munți.*)

În societatea în care suntem constituiți sub numele de „Liga pentru unitatea culturală a Românilor“, este de datoria fiecăruia dintre membrii ei a se exprima în diferite direcțiuni pentru propășirea neamului românesc.

Subiectul ce am a trata în această conferință este: „O privire asupra meseriilor la Românii de dincoace de munți“.

Din anul 1848, când pentru toate popoarele a strălucit o rază de libertate, a putut fi vorba și de o ameliorare materială a stării Românilor.

O lacună ce se resimte și astăzi, este că direcțiunea culturală a fost cu totul îndepărtată dela meserii, și a cărei urmă se resimte și astăzi ca o epidemie în toate țerile locuite de Români.

*) Conferință ținută în 3 Martie a. c. la „Liga pentru unitatea culturală a Românilor“, secțiunea Paris, de dl George Filip, tipograf.

Care este starea materială în care se află poporul nostru de dincoace de munți?

Pe deoparte Ungurii, care ne persecută zi și noapte prin toate mijloacele sălbatice de maghiarisare, pentru fondarea marelui, după idea lor, stat unguresc.

Pe de altă parte sărăcia în care ne aflăm, ne face și mai greu ori-ce progres.

Toate măsurile ce s'au luat până acum de către conducătorii nostri sunt insuficiente față cu timpul în care trăim. Pentru a repara greșelile făcute, este neapărat necesar, ca tinerimea studiosă de astăzi, care mai simte că în vinele sale mai curge nobilul sânge românesc, să se întărească în jurul corpului care formează: „Liga pentru unitatea culturală a Românilor“, luptând contra maghiarisării, și în acest scop să studieze care este cauza sărăciei care bântue ținuturile românești, pentru a se pune capăt acestei triste situațiuni.

Lucrul este foarte simplu. Poporul român se ocupă cea mai mare parte cu agricultura și cu creșterea vitelor în o stare încă primitivă față cu popoarele conlocuitoare.

Dela un timp încoace Românii au fost îndemnați de mai mulți bărbați cu vederi mai întinse, de a îmbrășa meseriile, lucru oprit Românului înainte de 1848.

În Sibiu consistorul archidieceșan împarte pe fiecare an o mulțime de ajutoare din „Fundațiunea fericitului Andronic“ pentru propagarea meseriilor. „Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român“ a dat dela un timp încoace un mai mare avânt acestei întreprinderi, ear' „Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români din Brașov“ lucrează tot în aceeași direcțiune.

Din nenorocire, poporul nostru n'a ajuns încă la convingerea de a putea aprea meseriile după valoarea lor. Până acum nu s'a arătat la noi vre-o predilecțiune pentru meserii, și este de observat, că în toate țerile, acesta este principalul obiect de bogăție.

Ca exemplu putem lua pe Sașii din Ardeal, care, partea cea mai mare sunt industriași și comercianți, și de aci vine, că 200.000 de Sași posed o avere mai mare decât 3.000.000 de Români. Trist, dar' adevărat!

Privirile Românilor sunt foarte restrinse față cu meseriile, deoarece-cestiunea n'a fost cătuși de puțin studiată de oamenii nostri.

Nu este destul, dacă ai aruncat sâmbența în holdă, lăsându-o în voca sorții, fără a o săpa și a îngriji de ea să tragi nădejde că toamna vei avea o recoltă bogată.

Și păcatul lor nu este altul, decât că 'și-au iubit neamul și au avut curagiul să spună adevărul, provocați fiind la aceasta de minciunile studenților ungurești. Ba unul dintre ei, dl *Nicolae Roman*, n'a făcut decât atâta, că a primit dela studenți să tipărească Replica, și după-ce a fost tipărită li-a trimis-o ear' lor să o împărțească.

Dar' tocmai pentru aceasta, osânda rostită asupra lor la Cluj, o simțesc și o vor simți-o toți Românii de pe fața pământului. Tocmai pentru aceasta întreg poporul românesc se simte judecat pe nedreptul, căci în numele lui și spre binele lui s'a scris Replica.

Și de aceea este grozav de mare *amăriciunea* ce a cuprins toată suflarea românească în urma osândeii dela Cluj. Căci cu înfiorare trebuie să ne dăm seama, unde vor ajunge pe calea aceasta? Ce va mai fi de patria noastră, dacă Ungurii nu vor înceta cu ne mai auzitele lor prigoniri? Unde să mai căutăm dreptate, când oameni nevinovați sunt atât de greu osândiți de *dușmanii lor politici*, numai și numai pentru-că sunt Români și își iubesc neamul.

Dar' se nu ne perdem cumpătul. Să ne stăpânim durerea și mânia și să nădăjduim în bunătatea lui Dumnezeu, care a lăsat ca în tot răul să fie și un bine.

Fi-va un bine și în răul acesta. Și anume acela, că din jertfa fraților noștri osândiți va răsări dreptatea pentru noi. Nu poate să peară un popor, care numără între fiii sei bărbați ca părintele *Vasile Lucaciu* și ca *Aurel Popovici*, care fără șovăire gata au fost să intre în temniță pentru națiunea lor. Din jertfirea lor vedem toată lumea, că sunt serioase și temeinice plângerile noastre.

Dumnezeu să le ajute și să ne ajute. Lăsăm acum să urmeze darea de seamă despre cele întâmplare la Cluj :

Meseriile la popoarele mai înaintate ca noi se învață cam în modul următor : În timpul învățaturii, care durează 4 ani, învățăcelul trebuie să frecventeze școala de meserii, ear' după acest timp este declarat ca sodal (calfă). De aci el intră într-o vieață nouă, ear' după câteva luni vedem deja pe tinărul sodal pornind în lumea largă pentru a se perfecționa. După-ce a stat 4—6 ani în străinătate cutrierând mai multe țeri, adunându-și cunoștințe superioare în meseria lui, se întoarce în patrie, unde se stabilește ca măiestru, și acum depinde numai dela hărnicia lui de a deveni om cu stare, cu un viitor asigurat, bun cetățean și folositor neamului său.

La noi, Românii, este cu totul altfel. După-ce învățăcelul este declarat ca sodal, și cum Românului nu-i place să umble de colo colo, mulțumindu-se cu puțin, vegetează înainte în orașul său, fără nici o aspirațiune pentru a deveni măiestru. Timpul trece ear' el îmbetrânește, fără a putea fi folositor neamului său, ear' pentru a se duce în străinătate îi lipsesc mijloacele, și nimeni nu se interesează de soarta lui. Pentru perfecțiunea acestor sodali trebuiesc destinate stipendiile ce le au Românii.

Societățile române pentru propagarea meseriilor dă foarte puțină importanță unei

Cluj, 30 August.

Incident.

Înainte de a se compune chiar jurații, procesul a început printr'un incident (întâmplare) fără păreche chiar și la Unguri.

Procurorul *Jeszenszky* într'un ton răstit se adresează apărătorilor că ce caută atâția inși la masă? Ia apoi cartea în mână, și zice :

Onorat tribunal! Văd că la masa apărării stau mulți domni. Rog pe dl president să întrebe pe cine dintre ei acușatii vor alege, deoarece-ce legea sună astfel; „a vádrott védőt választthat“ (acușatul poate să-și aleagă apărător). Va să zică numai un apărător pot alege. Pe cine aleg?

Presidentul *Szász Béla* pune întrebări acușaiilor, că pe cine aleg.

Acușatul *A. C. Popovici* alege de apărători pe domnii *Dr. Ștefan Petrovič* și *Dr. Miloș Ștefanovici*.

Acușatul *Nicolae Roman* alege de apărători pe domnii *Paul Mudron* și *I. Russu Șirianul*.

Procurorul nu poate să se învoească la aceasta.

Dr. Miloș Ștefanovici: Onorat tribunal! Am onoarea a protesta solemn și cu toată hotărârea în contra cererii domnului procuror. Ea este o revoltătoare și ne mai pomenită abatere dela lege. Deasemenea protestez în contra cuvintelor d-sale, prin care a zis că „a hivatlan prokátorokat utasítsa ki“ (pe advocații nechemați să-i deie afară). Noi nu sântem advocați nechemați, 'mi-am luat diploma conform legii din patrie. Cât despre cererea domnului procuror, mai am onoarea a spune că este a-ți bate joc de lege întortochiându-o în acest chip. Chiar datina este în favorul nostru. În Pressburg în procesul lui *Hurban* am apărât doi inși: dl *Mudron* și eu, pe acușat. Ce drept era și cu cale la Pressburg, de ce oare să nu fie drept și în Cluj? Rog să respingeți cererea nedreaptă a procurorului și să dați toată lărgimea apărării.

Președintele cu juzii *Oszizér Károly* și *Reinhold Olivér* se sfătuesc.

Hotărîre.

Președintele: Tribunalul primind cererea procurorului, invită pe acușai să aleagă numai un singur apărător.

cestiuni, dela care provine tot răul, adică : **Perfecționarea meseriașilor noștri în străinătate.** De aci vine, că meseriașii noștri nu produc aproape nimic, și se perd cu totul printre meseriașii străini.

Domnilor! Perfecționarea meseriașului în străinătate este aceea ce sânt pentru studentul bacalaureat studiile universitare. Unui meseriaș, în timpul de față, numai experiența străinătății îi poate da cunoștințele necesare, care îi poate asigura viitorul. În străinătate vede progresul în specialitatea sa, vede diferența ce ar exista între lucrul din patria sa și de acolo, și cu cât va lucra în mai multe orașe din mai multe țeri cultivate, își va aduna tot mai multe cunoștințe și va vedea totdeauna diferența ce există pretutindenea. Afară de aceasta străinătatea îi desvoaltă mintea și devenind el în contact cu diferite popoare, își câștigă cunoștințe pe toate terenele, care pe viitor îi pot aduce mare folos.

Mai departe se poate observa, că o mulțime de tineri români, care au absolvat 4—5 clase gimnasiale sau reale, ba unii chiar bacalaureatul, neputând continua din diferite cause studii mai înalte, la academii, la universități etc., se mulțumesc a fi mici funcționari ici și colea, pentru o leafă destul de mică, luptându-se cu miseria în vieața lor întregă

Dr. Miloș Ștefanovici: Onorat tribunal! Considerând că aceasta este o scurtare volnică a apărării, noi apărătorii nu ne putem învoi cu aceasta. Rog încă odată să luați în băgare de seamă, că e vorba de un proces mare, în care cercetarea a ținut mai bine de un an, în care sânt o mulțime de lucruri care trebuiesc luate în considerare, deoarece-ce acușatii au fost aduși aici cu pripeală, cude-a sila așa zicând, și să reveniți asupra hotărârii, lăsându-ne pe toți patru să facem apărarea așa cum simțul nostru de dreptate ne povățuește.

Tribunalul rămâne pe lângă hotărârea de mai nainte. Președintele invită încă odată pe acușai să-și aleagă câte un singur apărător.

Aurel C. Popovici, întemeiat pe lege și pe dreptul care e în toate țerile cultivate și chiar în Ungaria, rămâne pe lângă rugarea sa de mai nainte de a-și alege 2 apărători.

Nicolae Roman deasemenea.

Sânt însă a treia-oară invitați să-și aleagă câte un singur apărător.

Se face o tăcere mare. Acușatii se sfătuesc cu apărătorii. Siliți astfel, acușatii aleg de apărători: *Aurel C. Popovici* pe *Dr. Ștefan Petrovič*, ear' *Nicolae Roman* pe dl *Paul Mudron*.

Dnii *Dr. M. Ștefanovici* și *I. Russu Șirianul* părăsesc masa apărării protestând.

Dr. Ștefanovici, adresându-se președintelui și procurorului, spune că în contra acestei încălcări a drepturilor sale de avocat va face arătare la ministru.

Procurorul roagă pe președinte să nu lase pe acest domn (arată pe *Dr. M. Ștefanovici*) a mai vorbi, ci să-l deie afară din sală, fiindcă n'are bilet.

Dr. Ștefanovici protestează pe lângă președinte în contra batjocurei ce 'i-se duce aici, unde se zice că se împarte dreptate.

Președintele vestește pe cei doi apărători respinși, că li-se va scoate bilete de intrare în sală.

La oarele 9 se compun curtea după-cum urmează :

Se fac formalitățile obicinuite pentru sortirea juraților.

Procurorul declară, că deoarece-ce socotește pe toți cetățenii Clujului vrednici să judece în acest proces, nu va respinge pe nici unul. Cum însă între jurați se află unul, care este interesat în cauză, și dacă acesta n'ar fi respins de apărare, îl va respinge dînsul (acest jurat este dl *Dr. Aurel Isac*).

și devenind supuși caprițiului superiorilor lor, fără-ca să se gândească că dacă ar îmbrățișa și meseriile, ar face o carieră cu mult mai frumoasă în scurt timp și fără multă cheltuială, având înaintea lor libertatea și progresul neamului nostru.

Acestia, dacă ar fi meseriași, dimpreună cu meseriașii ce-i avem ar putea forma în scurt timp o masă compactă, ar forma clasa mijlocie, care ne lipsește aproape cu totul și care ar putea opri năvălirile dușmane.

Pentru a arăta mai bine golurile ce există la noi Românii față cu propășirea meseriilor, îmi iau permisiunea a vorbi despre viul interes ce îl arată Ungurii în această direcțiune. Cu toții știm progresele ce le face astăzi Ungaria pe terenul comercial și industrial. Nu voesc, și nici nu este ținta mea, a mă ocupa de întreprinderile statului maghiar în această direcțiune, ci mă voi ocupa numai cu instituțiunile particulare.

Un oare-care număr de nobili unguri cu dare de mână și cu simțăminte pentru neamul lor, apărând mai bine decât noi valoarea meseriilor, luând exemplu dela alte popoare, au văzut bine, că numai îmbunătățirea stării materiale a poporului lor le poate ridica țeara. Acești oameni, studiind bine cestiunea meseriilor, și văzând că perfecționarea industriașilor

Dr. St. Petrovič zice: Nici noi nu vrem să ne folosim de dreptul de respingere.

Fiindcă însă procurorul a spus de ce nu respinge pe jurați și de ce are să respingă numai pe unul dintre ei, am onoarea...

Președintele intrerupe pe vorbitor și spune, că nu este aci loc a mai vorbi.

Dr. Petrovič: Să mă iertați, ceea-ce procurorul poate face, să-mi fie permis și mie. Legea ne dă aceleași drepturi. Declar deci și eu că nu resping pe nici un cetățean jurat, din cauză că toți împreună sunt la fel interesați și toți vor judeca în propria lor cauză.

Jurații protestează în contra acestor cuvinte.

Es la sorți următorii jurați: *Pál Gyula, Hankó Károly, Schlauf Győző, Körösi Főzsef, Horatsik János, Eöry Tivadar, Dr. Ákoncz Károly, Gajzágó Mano, Gabányi Endre, Dr. Lehner Károly, Dr. Grois Béla, Meskó Miklós, Suplenți: Kovács Ferencz și Dr. Gergely Albert.*

Alt incident.

Președintele invită pe cei care n'au bilet să eșe din sală.

Bartha Miklós și alți jurați zic că juraților totuși doar' le este permis să stea în sală.

Președintele zice că da, însă numai cu bilete.

Dă ordin apoi să li-se scoată bilete la toți jurații.

Dr. St. Petrovič: Dle președinte, deoarece ați îngăduit să stea de față domnii jurați ca public, deoarece legea prescrie cea mai mare publicitate la acest fel de procese, rog să dați voie să între în sală cu bilete și prietenii noștri, cărora nu li-s'au dat, *căci loc este pentru toți.*

Președintele refuză.

Dr. St. Petrovič insinuă cas de nulitate.

Li-se ia apoi naționalul acusaților. **Aurel Popovici** declară că este de 29 ani, căsătorit, are 2 copii, n'a fost pedepsit.

Nicolae Roman este de 26 ani, necăsătorit, n'a fost pedepsit.

DI Paul Mudron zice: Deoarece clientul meu numai Sâmbătă a primit citația pentru a se presenta la proces și deoarece legea spune hotărît ca cel puțin 14 zile să treacă dela predarea citației (pecete) până la proces, ceea-ce era necesar mai ales într'un proces așa de

mare ca acel de față, deoarece dl *Brote* lipsește, ear' celuilalt acusat, dlui *Popoviciu*, prin arestarea sa, 'i-s'a îngreunat apărarea, rog să se amâne procesul.

Curtea se retrage a se sfătui și respinge cererea.

Dr. Petrovič, arătând cum clientul seu a fost, printr'o arestare nedreaptă, împedecat în folosirea celui mai sfânt drept: a-și pregăti apărarea, cere și dñsul amnarea procesului.

Președintele, foarte încurcat, observă că s'a cerut deja aceasta din partea dlui *Mudron*, deci curtea ce să mai hotărăscă.

Dr. St. Petrovič: Dle președinte, se vede c'ai încurcat lucrurile: dl *Mudron* a putut cere numai în numele clientului seu, ear' d-sa este apărătorul dlui *Roman* și nu al dlui *Popovici*.

(În public rîsete.)

Președintele, mai zăpăcit încă, se sfătuește cu juzii și respinge cererea.

Ambii apărători insinuă cas de nulitate.

Dr. St. Petrovič: Onorată Curte. Nu vreau să vorbesc aci de treaba arestării clientului meu. Observ însă, că a fost adus și este ținut aci ca arestat. Rog să hotărîți punerea lui pe picior liber ca în acest chip să se poată apăra, conform legii.

Procurorul, cu un ton foarte aprins, observă că așa se vede, apărătorul nu prea este în curat nici cu legea, nici cu faptele petrecute. Cetind din lege, încearcă să scuse arestarea dlui *Popovici*, ear' aci zice că acusatul este liber.

Al treilea incident.

Dr. St. Petrovič protestează solemn în contra chipului de a da lecție al dlui procuror. Știu drepturile și datorințele mele de avocat, zice d-sa, și nu primesc ca dl procuror cu un ton atât de nepermis să-mi dea lecții mie și să-mi spună că nu cunosc legea și faptele petrecute. Privitor la obiecția că acusatul este liber, observ că este aci, la spate, pandurul arestului. Ce fel de libertate e aceasta?

Președintele declară că acusatul trebuie considerat ca liber, numai în sală însă.

La oarele 10¹/₂, **Dr. Fekey**, notar, cetește actul de acuzare și părțile încriminate din «*Replică*».

Se cetește anume numai capitolele din care procurorul 'și-a scos părțile încriminate. Traducerea e făcută de *Somogyi*, din limba germană.

Cetitul la 12¹/₂, s'a întrerupt, dându-se o pauză de o oară.

După redeschidere.

La oarele 2 ședința se redeschide.

Președintele îndrumă la ordine pe dl *Dr. St. Petrovič* pentru-că motivând de ce nu respinge pe nici un jurat, a zis că în general pe cetățenii din *Cluj* îi socotește interesați în cauză. Spune că atunci când dl *Petrovič* a pronunțat aceste cuvinte, 'i-au scăpat din vedere. Îl chiamă deci acum la ordine pentru ofensa brutală (durva sértés) la adresa unor cetățeni care nu e permis să fie bănuți.

La oarele 4 se urmează încă cu cetirea.

*

Terminându-se cu cetirea părților încriminate din *Replică*, la oarele 5¹/₂, procesul se continuă astfel:

Președintele: Rog pe acusatul *Aurel C. Popovici* să ne spună în ce chip a luat parte la compunerea și răspândirea *Replicii*?

Declarația domnului A. C. Popovici.

Replică este lucrarea tuturor studenților universitari români. Mă mândresc a fi făcut parte din comitetul compus pentru redactarea Replicii. Locuind în Graz, am fost rugat să iau asupra-mi sarcina de a corespunda cu «Institutul Tipografic», unde am hotărît să tipărim Replică. După-ce într'o adunare dela Viena a tuturor studenților am cetit și scris în curat materialul adunat și lucrat de noi toți, am trimis acest material la «Institutul Tipografic» spre tipărire.

Cât despre răspândirea Replicii, deși eu în Graz n'am împărțit decât puține exemplare, cel mult 70, pentru-că răspândirea au făcut-o aici în țeară mai ales studenții din Cluj, Budapesta și Viena, ear' în străinătate studenții din Paris, München și Bruxella, totuși iau asupra-mi răspunderea pentru răspândire.

or în străinătate joacă cel mai mare rol, pentru-ca acestia la rîndul lor să poată aduce folosul lor pe acest teren.

Pe lângă societățile bine organizate ce le posed Ungurii în Viena, de care nu voesc a mă ocupa mai deaproape, voesc a trece în Germania.

Călătorind Austria, Germania și Francia, pe jos cruciș și curmeziș în toate direcțiunile, o distanță de 4—5000 de kilometri, am putut face o mulțime de observațiuni asupra măsurilor luate pentru perfecționarea meseriașilor unguri.

Germania, care este un stat industrial, este cutrierată de meseriași unguri, care vin în masse spre a se perfecționa. În toate orașele mai mari li-se fac cele mai mari înlesniri, ear' pentru a pute înainta li-s'au creat societăți de ajutor pretutindenea. De exemplu, în Berlin au o societate demnă de laudat, care posed pe lângă un local de mai multe săli o bibliotecă foarte bogată, aci le vine toate ziarele instructive pentru toate meseriile.

Aci se țin conferențe de cătră oamenii lor mai învățați, arătându-li-se mijloacele de studiat și căile de urmat pentru-ca neamul lor să poată prospera, mai departe, la sosirea lor, li-se face tot posibilul pentru plasarea lor.

În Francia încă am întâlnit o mulțime de meseriași unguri, care cutrieră orașele ca lăcustele.

În Paris se află o societate austro-ungară, care se zice că ar avè o avere foarte mare, a cărei menire este sprijinirea meseriașilor austro-ungari, ea le dă mijloace pentru a se întreține un oare-care timp, până când găsesc de lucru; în cas de lipsă ea le cumpără unelte și face tot posibilul pentru plasarea lor, în cas de boală ea îngrijește de ei, ear' dacă acestia sunt nevoiți a se întoarce în patrie, societatea le plătește drumul. Eată până unde îngrijesc ei.

Afară de aceasta meseriași unguri posed o societate de ajutor care merită toată lauda, posedând 4—5 odăi foarte spațioase și elegante, o bibliotecă bogată; și aci ca și în Berlin le vin toate ziarele din țeară, pe lângă aceasta societatea le pune la dispozițiune ziarele instructive cu privire la meserii.

Această societate stă sub protectoratul celor mai remarcabile persoane din Ungaria, cărora, după-cum se vede, nu le este rușine a figura pe lista meseriașilor, care este afișată în localul societății.

În Londra și în unele orașe din Elveția Ungurii încă posed societăți care lucrează tot în același sens, ca și societățile mai sus indi-

cate. Eată, domnilor, în puține cuvinte viul interes ce-l arată nobilimea ungurească față cu perfecționarea meseriașilor lor în străinătate, pe când noi Românii dormim somnul cel de moarte. Excepțiune dl *Baiulescu*, pentru foaia sa „Meseriașul român”.

Aci trebuie să amintesc, deși mă doare, că în Paris, unde numărul tinerimii studioase este destul de mare, unde familiile bogate din Țeara-Românească sunt foarte numeroase, și unde Românii posed o biserică de zeci de ani, n'au fost în stare a fonda o societate și a posedă un local, cel puțin ca acela al meseriașilor unguri, care ar atrage pe fiecare Român bogat sau sărac sosit la Paris etc. etc.

Eată, domnilor, cât de indiferenți sunt Românii!!

Situațiunea Românilor din Transilvania și Ungaria devine din zi în zi tot mai tristă. Românii din cauza sărăciei încep a emigra, ear' străinii câștigă din ce în ce mai mult teren. Mai este un rău: atașarea sodalilor de casa șefilor lor. Ajutați sodalii, sprijiniți-i prin societăți de consum și meseriași tineri sunt ai noștri.

Într'o disertațiune ținută în adunarea generală a „Asociațiunii transilvane pentru literatură și cultura poporului român”, la 1 Septembrie 1883 în Brașov, de ilustrul nostru

Președintele: Să spună acum acusatul N. Roman rolul ce a jucat în tipărirea și răspândirea „Replicei“.

N. Roman: Am fost la „Institutul Tipografic“ comptabil și director executiv. Aveam puterea și respective datoria de a primi ori respinge ce primiam pentru tipărire. Am primit Replica fără a crede că ea poate fi dată judecării, și întru toate, atât la tipărire cât și la expedarea Replicei m'am conformat ordinului primit dela comitetul de redactare din Graz. Nu-mi aduc aminte câte lazi am expedit, 13, câte se zice a fi fost, tot ce s'a expedit însă prin mine s'a trimis, la adresele tot de comitetul de redactare arătate. Lui Neuzil tot eu 'i-am dat tipăriturile gata să le broșeze.

Procurorul întreabă: Cum se face, că deși n'a moștenit dela nimeni, nici dela părinți avere n'are, totuși acusatul Popovici a avut de unde să trimită 1500 fl. „Institutului Tipografic“.

Aurel C. Popovici: Mă miră întrebarea procurorului, și de sigur că dacă d-sa cunoaște lucrul, atunci numai din răutate condus face această întrebare. Dar' știe toată lumea, că noi studenții, după-ce am hotărât să scoatem *Reptica*, ne-am adresat publicului român să contribuie la acoperirea speselor. Și acest popor asuprit și sărac din sărăcia lui a dat aproape 4000 fl. N'aveți, pentru a vă convinge despre adevărul spuselor mele, decât să luați listele de subscripție, cam 2000 la număr, pe care le păstrez încă acasă la mine. Veți vedea acolo iscăliturile celor care au contribuit.

Procurorul zice că în „*Tribuna*“ nu a fost vorba decât de 300 fl. Numai atâția bani s'au adunat. De unde sunt ceilalți?

A. C. Popovici: Nu-mi aduc aminte să se fi publicat nicăiri o dare de seamă despre colectă. Chiar dacă va fi fost arătat în „*Tribuna*“ 300 fl., acestia vor fi fost banii adunați de numita foaie.

Afacerea „Dipsi“.

Procurorul: Cunoști numele Tipsi?

Aurel C. Popovici: Nu, acest nume nu-l cunosc.

Procurorul: Și totuși sub acest nume a apărut într-o foaie vieneză un anunț, în care se făgăduiau bani celor care ar scrie în

foile germane articoli defăimători și batjocoritori la adresa noastră a Ungurilor.

Aurel C. Popovici: Domnul procuror confundă un nume: nu „Tipsi“, ci „Dipsi“, pseudonimul meu a fost pus sub un anunț în care nu era vorba să calumnez pe Unguri, ci căutăm un om, care să conlucre și să publice în foile germane articoli luminători ai cestiunii române. Cred că nu 'mi-se poate face un cap de acuzatie pentru acest lucru. Cei care cunosc viața publicistică și politică își vor explica, de sigur în favorul meu, această afacere. De altmintrelea trebuie să observ, că aici s'a abusat de numele și încrederea mea, și că o scrisoare publicată în „*Nemzet*“ pune această cestiune în lumină falsă. Scrisoarea care se pretindea a fi scrisă de mine unui Ungur anonim ce se oferia a a mă servi în publicitate, era falsă. Ear' când telegrafic am cerut o rectificare, o desmintire chiar, „*Nemzet*“ a refuzat publicarea. De altmintrelea, eu rog pe dl procuror să arete acea scrisoare pretinsă compromițătoare pentru mine.

Dr. St. Petrovici: Onorată Curte! Am aici o declarație a studenților universitari. În fața scriselor foilor unguerești, ei se declară toți autori și răspânditori ai „Replicei“. Declarația lor e publicată în „*Kolozsvár*“. Rog să se alature la acte această declarație, și pe baza ei, dacă procurorul drept vrea a fi, să-i tragă în judecată pe autori, ear' să nu lase numai în sarcina clientului meu gloria de a fi făcut și răspândit „Replica“.

Procurorul într'un ton aprins spune, că e poveste, pe care n'o crede nime, că studenții toți să fi făcut „Replica“, aduce laude chipului cum „Replica“ e făcută de un singur om. Și de altmintrelea dînsul nu cunoaște decât 30 de iscălituri. Chiar de ar fi însă mai mulți, statul ungar are atâta sânge rece și atâta iertare față cu tinerii nevinoși, induși numai în eroare de niște miserabili, încât să nu-i dea în judecată. Nu vrea mai ales să le dea prilej să arete în străinătate, că eată, ce barbar este statul ungar: viră în temniță întreaga tinerime, floarea și viitorul națiunii române.

Se declară în contra cererii apărării. Nu e nici o nevoie, zice, ca să se alature procesului această declarație.

Dr. Petrovici protestează în contra chipului batjocoritor, în care procurorul vorbește despre tinerimea noastră: Ea este matură, ea

știe ce face, ea nu poate fi dusă de nas, de oameni miserabili, cum pretinde procurorul. Ea a făcut „Replica“, și cere a 'i-se recunoaște aceasta, chiar când urmarea ar fi temnița. Stăruiește pe lângă tribunal să iee hotărâre în privința aceasta.

Președintele mai arată o scrisoare către „Institutul Tipografic“, prin care procurorul credea a îngreuna poziția dlui Popovici. Resultă însă din această scrisoare, că studenții erau una a protesta toți în contra „Răspunsului“ lui Moldován Gergely. După-ce se sfătuește puțin cu juzii, președintele anunță, că *refusă cererea apărării de a se primi la actele procesului declarația studenților*

Se dă cetire atestatorilor liberate pentru constatarea moralității acușătorilor.

Se anunță, că cheltuelile procesului până acum s'au urcat la suma de 448 fl. 48 cr.

Ședința se ridică pe o jum. de oară.

Acușă și apărarea.

După aceasta a urmat vorbirea acușătoare a procurorului *Jessenszky* și vorbirile de apărare a acusatului Aurel C. *Popovici* și a advocaților P. *Mudron* (Slovac) și Dr. St. *Petrovici* (Român).

Observăm, că procurorul a fost cât se poate de pătimăș împotriva Românilor, pe când apărătorii și acusatul au vorbit liniștiți, ca niște oameni ce sînt pătrunși de convingerea, că dreptatea este pe partea lor.

Închiderea debaterilor.

Președintele resumă debaterile urmate. Face într'acestea confusii peste confusii, înțelegând rău când pe acușatori, când pe talmaci, ba chiar pe procuror.

Juriul se retrage să se sfătuească.

Eată hotărârea lor:

1. Sînt jurații convinși despre aceea, că termenii aflători în tipăritură conțin în sine atacarea puterii obligătoare a legii din codicele penal §. 173; *da sau nu?*

12 da.

2. Conțin termenii amintiți atitare contra naționalității, arătată în codicele penal §. 172; *da sau nu?*

12 da.

bărbat Bartolomeiu Baiulescu, paroch gr.-or. și președinte al „Asociațiunii pentru promovarea meseriilor între Români“, și care cunoscînd importanța meseriilor a luptat și luptă întreaga sa viață pentru desvoltarea lor, în disertatia aceasta, cetiți-o, vă rog, Sf. Sa arată în colorii vii starea materială în care se află Românii din Transilvania și Ungaria. În tabela A. din statistica publicată în anul 1881 după dl profesor Schiel, după care se adaugă ca comparație numărul sufletelor dela anul 1855 de dl Bielz, se vede creșterea și descreșterea în decurs de 25 de ani. Din această statistică ese, că numărul Românilor nu numai că n'a crescut, dar' el a scăzut cu o sumă considerabilă de 80 de mii.

Tot românismul ar trebui să dea o mai mare importanță Ardealului, ca de aci înainte să nu mai pierdem nimic pe nici un teren, pentru-că această țeară înzestrată cu toate frumsețile de mama natură, unde stau ascunse bogățiile enorme, are să devină cea mai scumpă floare din buchetul țerilor locuite de Români.

Ungurii cunoscînd bine starea noastră materială, și spre a ne da lovitura cea mai gravă, și-au îngrădit scopul lor prin legea de meserii din anul 1884, au votat legea pentru a ne maghiarisa copiii dela vîrsta de trei ani, legea care atentează la dulcea noastră limbă

românească, tesaurul cel mai scump ce-l mai posedem și noi ne deprindem cu toate acestea.

Această lege a desvoltat însă simțul patriotic al tinerimii studioase române, care la rîndul ei își face datoria și urmează tocmai ceea-ce urmează Maghiarii. Ceea-ce vouă Vă place, și nouă ne place pentru noi.

* * *

Domnilor, pe când eram în Berlin, 'mi-am dat toată silința pentru-ca să ved, dacă se află meseriași români aci, ba am cerut chiar ajutorul poliției pentru acest scop. Nutriam cele mai dulci speranțe că voiu pute fonda o societate de meseriași români, care cu încetul s'ar fi putut mari. În adevăr în cel mai scurt timp am putut afla un număr considerabil de industriași și comercianți români (? ?).

Eram plin de bucurie că-mi voiu pute realiza scopul. Spre cea mai mare a mea mahnire putui iute constata că acești domni, deși o parte din ei aveau la sfîrșitul numelui lor terminațiunea **scu**, erau partea cea mai mare urmași ai lui Iuda, al cărui Dumnezeu și patrie e banul, apoi Nemți, care încă nu sînt mai buni, și alte adunături, și în fine un singur tîmplar român.

După-ce 'i-am ispitit puțin, îmi spuneau că sînt din Țeara-Românească, și că România

este vacă cu lapte pentru ei. Pentru a deveni om cu stare în Țeara-Românească, ajunge să fii industriaș sau comerciant expert, și pentru aceea au venit să se perfecționeze.

În fine făcîndu-mi cruce, îmi zisei proverbul român: „Ferește-te, Române, de cuiul străin în casă“, și plin de mahnire lăsa cestiunea baltă.

Dacă luăm astăzi un ziar român în mână și aruncăm o privire asupra părții de anunțuri, vedem numai nume străine anunțînd produsele lor industriale în mijlocul Țerii-Românești, fără-ca Românii din România-liberă să dea mare atențiune acestei cuceriri. Și când ilustrul nostru poet convins fiind a zis:

Dela Nistru pîn' la Tisa
Tot Românul plînsu-'mi-s'a
Că nu mai poate străbate
D'atâta străinătate

el avu dreptate.

Dacă libera Românie ar înțelege mai bine valoarea meseriilor, ar pute în adevăr în scurt timp să poarte numele de „Belgia Orientului“. Ea ar pute ave în contra Ungariei cea mai mare armă, care ar înfunda iute gura trufașilor unguri, și ar pune în general o stavilă odată pentru totdeauna torentelor cutropitoare.

3. Sânt jurații convinși despre aceea că Aurel C. Popovici este răspânditorul tipăriturii amintite în punctul prim. *Da sau nu?*

12 da.

4. Este acusatul Aurel C. Popovici vinovat de crima atacării puterii obligatoare a legii pentru răspândirea oprită prin §. 17 și referitor la §. 173 a codicelui penal, a tipăriturilor amintite în punctul I. și care conțin terminii amintiți în requisitorul procurorului de stat; *da sau nu?*

12 da.

5. Este vinovat Popovici pentru ațtare contra naționalității; *da sau nu?*

12 da.

6. Este Nicolae Roman răspânditorul tipăriturii; *da sau nu?*

12 da.

7. Este Nicolau Roman vinovat pentru ațtare contra naționalității; *da sau nu?*

10 da, 2 nu.

8. Este Nicolau Roman vinovat pentru atacarea puterii obligatoare a legii; *da sau nu?*

10 da, 2 nu.

9. Este vinovat Nicolau Roman pentru crima de agitare contra naționalității; *da, sau nu?*

10 da, 2 nu.

Publicul maghiar ear' erupe în sgomotoasă manifestație de mulțumire.

Procurorul la propunerea pedepsei, pentru N. Roman cere mijlocia ce se prescrie pentru cei care au contravenit amintitilor articoli din codul penal.

Pentru acusatul A. C. Popovici fiind cumulare de crime, fiind mai ales acusatul tinăr, învătăat, energic și deci primejdios pentru stat, cere **maximul** pedepsei, *adecă 6 ani temniță de stat*, cere 500 fl. amendă și pentru amândoi purtarea cheltuelilor, care se urcă până acum la 512 fl., precum și publicarea hotărrii pe cheltueala lor proprie în »Tribuna«, »Foaia Poporului«, »Gazeta Transilvaniei«, »Telegraful Român«, »Luminătorul«, și apoi »Nemzei«, »Festi Hirlap«, »P. Napló«, »Budapesti Hirlap«, »Pester Lloyd«, »Egyetértés« și »Magyar Hirlap«... De ce nu și în »Kreuzzeitung?«.

Curtea se retrage pentru a se consfătu.

În sală într'acestea se face sgomotul obișnuit cu astfel de ocațiuni. Românii și Ungurii discută cu aprindere. Se fac profetiri.

Cea mai nobilă faptă a camerei române din București ar fi, dacă ar vota un credit pentru a fonda în toate orașele României școale industriale, pe base solide conform statelor apusene, care în scurt timp 'i-ar aduce foloase neprețuite, și prin ei toți Românii din țerile vecine ar deveni din ce în ce mai tari.

* * *

Domnilor! Nu vă puteți face o idee, câte greutateți întimpină un meseriaș român care s'ar afla în străinătate spre a se perfecționa, pentru-că nimeni nu se interesează de soarta lui.

Dacă v'aș ceti numai o pagină din călătoria mea, poate-că ați crede imposibile greutatețile prin care am trecut. Am bătut la ușa tuturor societăților române, pentru a 'mi-se da mână de ajutor pentru perfecționarea mea în arta tipografiei, care meserie am îmbrățișat-o, și care în țerile române se află pe o treaptă destul de jos, ear' în țerile apusene este factorul principal al desvoltării popoarelor.

Trăim într'un timp, în care fiecare Român trebuie să se intereseze de existența noastră națională, ear' aceea care nu o fac, nu sânt vrednici a purta mândrul nume de Român.

Cei mai mulți ziceau că Roman va căpăta 6 luni, ear' Popovici 2 ani.

Peste o oară tribunalul reîntră în sală și pronunță osânda cunoscută deja.

Doamna Maria Popovici, soția acusatului, se scoală atunci în picioare și zice în românește:

»Fraților! Causa noastră este a lui Dumnezeu, căci este sfântă, ear' Dumnezeu cu noi este! Trăească națiunea română!«

„Să trăească Popovici“. Sus se avem inimile“, eată strigătele ce umpleau sala!

Afară se făcea de ziuă, se arăta aurora.

În sufletele noastre, dând această jertfă scumpă se arată aurora, după care are să urmeze soarele cald al dreptății, ziuă frumoasă a fericirii poporului românesc.

SCRISORI.

Fibiș, 11 Iulie st. v. 1893.

Onorate Domnule Redactor!

În coloanele prețuitei foi redactată de mult on. D-Ta, Nr. 26 din a. c., între altele am cetit și despre alegerea de membri municipali din cercul Firigihaz (cottul Timiș). Mă simt îndemnat — dimpreună cu subscrișii — a da puține deslușiri despre decursul acestei alegeri, cu atât mai virtos, că corespondentul din tufă în corespondența sa atinge și persoana veteranului nostru paroch Dimitrie Mi-huțiu, zicând că dl paroch încă s'a dat pe partea dlor și de aceea nu s'a prezentat în persoană la alegere, ci 'și-a lăsat turma singură. Ce e drept veteranul paroch D. Mi-huțiu nu s'a prezentat la alegere, dar' cu atât mai mult zel și abnegațiune a luptat aici în comună în favorul candidaților nostri, necruțând el ostenele a ținut în mai multe rînduri conferențe unde 'și-a sfătuit turma, a se feri de lupii răpitori și a-'și da votul numai și numai acelor candidați, care sânt din neamul nostru și care sigur vor lucra pentru binele nostru comun.

Cuvintele păstorului cele îndemnătoare nici n'au fost fără efect, căci la alegere din 100 de votanți, 80 au mers sub drapelul nostru, fiind cu toții convinși despre scopul cel sublim ce s'ar pute realiza, în cas de am reuși cu candidații nostri și îndeosebi cu dl adv. Rotariu și cu dl adv. Simion S. din Ciacova, ear' ca să fim siguri că în decursul votării nu vom fi înșelați, îngrijindu-ne înainte de toate de șar-

Acum este momentul decisiv pentru existența noastră. Acum este timpul, când trebuie să intrăm într'o eră nouă.

Domnilor! După cele arătate mai sus, deși într'un mod cât se poate de sarbéd, dar' adevărat, întreaga tinerime studioasă română e datoare a arăta întregului nostru popor, din colibă până în palat valoarea meseriilor, care va îmbunătăți starea materială a Românilor, promovând cultura, care, fiind astăzi arma cea mai puternică, la rîndul ei va ridica granițele, unind pe toți Românii.

Sfîrșind, vă mulțumesc din inimă pentru atențiunea ce ați arătat-o, sperând că în cel mai scurt timp veți arăta prin presă oamenilor nostri generoși și cu dare de mână, importanța **perfecționării meseriașilor nostri în străinătate** pentru a se lua măsurile necesare ca să nu rămânem înderătul Ungurilor pe acest teren.

Numai bunăstarea poporului nostru va pune stavilă tuturor asupririlor.

De aceea cu toții la muncă pentru sfânta cauză!

Paris, Iunie 1893.

lataniile ce s'ar fi putut întempla, ne-am ales din comuna noastră doi bărbați vrednici, care se asiste la alegere, ca bărbați de încredere; dar' ce să vezi, bărbații care 'i-am fost trimis înainte să fie aleși bărbați de încredere au fost respinși, și în locul lor s'au ales de aceea care n'au meritat să ocupe acel loc, ba chiar s'au ales și de aceea, care au fost condamnați de judecătoria, în cause criminale, aici se poate dar' vedea meritul Firigihazienilor și îndeosebi al dlui Stoian, ales capelan în acea comună.

De vom scruta mai departe, vom vedea și mai multe bazaconii făcute de acest domn capelan, și anume: Ajungând alegătorii nostri la fața locului, d-sa a luat ședulele dela alegători și ștergând pe un candidat al nostru a pus în loc un Șvab, necunoscut de nimenea, zicându-le că astfel mai sigur vom reuși; deoare-ce și Șvabii vor vota cu ai nostri. Se înțelege, alegătorii 'și-au dat ședulele și au primit altele, crezând că nu vor fi înșelați, deoare-ce și d-sa va fi preot, și ca atare păstor al turmei, dar', durere, dl capelan prin acest pas scrintit 'și-a stricat mult șieși pentru totdeauna și nouă, care ne-am pus încrederea în dînsul, numai atâta, că deocamdată n'am reușit cu candidații nostri. Și cu toate acestea dl corespondent din tufă amintește în corespondența sa, că dl capelan a fost unicul, care s'a luptat ca alegerea să fie pe partea noastră, poate-că e drept, dar' totuși nu e cu cuviință a-'l preamări într'atâta, că dînsul n'a fost în stare a aduce pe partea sa mai mult de 16 voturi cu toate-că comuna Firigihaz numără peste 60 votanți, deci vorbind puțin și matematică va fi tema astfel: 60—16—44, așadar' acest rest considerabil al votanților, toți au votat cu M. O. domni, conduși de notarul de acolo Kőváry, care încă se zice a fi Român, dar' demult renegat și totuși cu mai multă influență în acea comună, decât dl capelan. Prin toate acestea dar' n'am voit alta, decât a desmînți afirmarea corespondentului, care își presupune prea mult referitor la persoana dlui capelan. În fine onorații cetitori din cele premerse vor pute judeca, că cine e adevăratul luptător, celce a rămas acasă, adecă părintele nostru Mi-huțiu, care totuși a trimis 80 de voturi la alegere sau altul... noi credem că cel-ce nu s'a dat pe partea domnilor (adecă părintele dîntăiu) a fost adevăratul conducător.

Ceea-ce privește cuvintele corespondentului, că poporul din Fibiș a rămas fără de conducător la alegere, avem a reflecta numai atâta, că oare capelanul ales în comuna Fibiș, dl Valeriu Mi-huțiu și actualul învățător, care au fost de față la alegere, reprezentând pe veteranul paroch, sânt mai puțini decât dl capelan din Firigihaz? sau oare acestia nu pot sta în fruntea poporului? să zicem că nu merită, dar' cu toate acestea au condus la alegere 80 de votanți, ear' lăudatul conducător câte voturi a condus se vede din tema ce o resolvasem mai nainte.

Corespondentul mai departe amintește și de dl inv. Dimitrescu din Firigihaz, despre care zice, că fiind admoniat de cătră inspectorul comitat. ca revoltant, n'a cutezat a lucra nimica în favorul nostru; fie liniștit dl corespondent, că dl inv. pentru aceea încă nu e martir al națiunii. ....

Înainte de a ne încheia reflexiunile, avem a zice ceva și în favorul bine meritatului paroch Ioan Groza din Firigihaz, care adeseori e sbiciuit prin corespondențe atribuindu-'i-se lui multe epitetes, pe care doar' nu le-ar merita, căci dînsul e preot la locul seu, dar' mă rog, onor. cetitori, ce putem pofti dela un om, care e persecutat de toți, care în cele

din urmă, cu toate-că e robust și în floarea vieții, a fost silit să primească capelan în parohia sa, cu care se-și împărțească pita, alta nimic, decât să fie neutral.

În urmă dăm drum liber corespondentului a reflecta în cas de n'am fi scris pur adevărul, dar' nu din tufă! căci dorim a-l cunoaște.

Cu toată cinstea:

S. Lepa, Vasile Stanciu, Dimitrie Cobilașiu,
Petru Pelea, F. Stefan și alții.

CRONICĂ.

Proces de presă contra „Foi Poporului“. Foia ungiurească „Kološvár“ din Cluj vestește, că procuratura regească de acolo a pornit proces de presă contra „Foi Poporului“, despre care foia ungiurească zice că e „partea poporală a „Tribunei“. De altcum știrea nu s'a adevărit încă, cel puțin noi nu știm până acum nimic despre aceasta, dar' nu ne îndoim deloc despre adevărul aceleia, căci e lucru de sine înțeles, ca după „Tribuna“ să vină la rând și „partea ei poporală“.

Tovărășie agricolă. Se scrie din Șoimuș: În comuna Șoimuș de lângă Bistrița s'a înființat o tovarășie agricolă sub numirea de „Tovărășia agricolă din Șoimuș“. În adunarea de constituire s'au ales în direcțiune următorii dni: Ioan Baci, preot gr.-cat., ca președinte; Ioan Marian Baci, econom, ca vicepreședinte; Samoilă Luca, econom, ca secretar; Vasile Pop, econom, ca cassar; Basiliu Baci, învățător, ca inspector; Stefan Părcălab, econom, membru în direcțiune; Alexandru Baci, econom, ca membru în direcțiune. Tovărășia numără 33 de membri, bărbați și femei care reprezintă 81 părți fundamentale à 10 fl., adică un capital de 810 fl. v. a. Tovărășia și-a început lucrarea în 1 August 1893, a cumpărat o mașină de sămănat, un trior, mai multe cărți economice, a înființat un magazin (boltă, prăvălie) pentru tot soiul de lucruri ce au trecere în comună și a luat hotărâre de a cumpăra și alte unelte și mașini economice de care se simte trebuință la poporul nostru agricultor. Un membru.

Petrecere cu joc se va arangia astăzi Duminecă la 29 August (10 Septemvrie) 1893 în sala ospătăriei „Hotel central“ din Brad.

Frații din România pentru noi. Foile din București vestesc că acolo se strâng bani pentru formarea unui fond de protestare pentru plata amenzilor la care sînt judecați conducătorii nostri naționali.

O bandă de tâlhari, cutrieră de mai multe săptămâni pădurile dela Lipova. Până acum au fost jefuiți o mulțime de călători și neguțători. Gendarmeria umblă în ruptul capului să pună mâna pe tâlhari.

Loc deschis. *)

Mulțumită publică.

Subsemnatul comitet parochial își ține de datorință a aduce și pe calea publicității cele mai călduroase mulțumiri domnului

Nicolae Blajovan, cleric absolvent din Hodoș, care cu deosebită tragere de inimă și fără a reflecta la vre-un folos material, ba refuzând chiar vre-o remunerațiune a instruat corul nostru al plugarilor. Mulțumita noastră este sinceră și călduroasă, pentru-că astăzi avem fericirea a ave un cor bine instruat, care pe deoparte este în stare a cânta sfânta liturgie în 6 voci cu precisiune, ear' pe de altă parte este în stare a ne mai veseli din când în când inimile destul de apăsate de greutatea timpului, prin cântecele minunate aranjate de vestitul Musicescu și alți compozitori.

Progresul acesta l-a manifestat dl Blajovan numai după o instruire de două luni de zile, ceea-ce numai astfel a fost posibil, că zi pe zi, în timp frumos și urît a venit în toată seara din altă comună în comuna noastră, având ear' pentru trebile d-sale a pleca dela noi; ceea-ce nu însemnează decât abnegațiune de sine, iubire și impuls pentru lățirea culturii între Bomânașii nostri, care numai pe calea acesta li-a mai rămas să-și desvolte frumoasele calități moștenite dela strămoșii nostri.

Rugăm pe stimabilul și iubitul nostru dl Nicolae Blajovan a primi această mărturisire ca cea mai viuă dovadă a recunoștinței noastre.

Zăgujeni, la 11 Iunie 1893.

În numele comit. parochial:

Georgiu Popoviciu, Mac. Daleal,
preot și preș. comit. par. inv. și not. comit. par.

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Duminecă, 29 August: Panticioiu, Vurmloc.
Joi, 2 Septemvrie: Sibiu, Sivagiul-de-sus, Nușfalău,
Sitaș-Criștur, Vaidahaza, Zam, Zamul.
Vineri, 3 Septemvrie: Almașul-mare, Satulung.
Sâmbătă, 4 Septemvrie: Cața.

Cursul pieții din Sibiu.

Din 26 August st. v. 1893.

Hârtie-monetă română . . .	Cump.	9.83	Venz.	9.90
Lire turcești	"	11.—	"	11.06
Imperiali	"	10.—	"	10.05
Ruble rusești	"	1.29	"	1.31

Călimdarul săptămânii.

Zilele	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele	
	Dum. a 15-a d. Ros., gl. 6, sft. 4.		rês.	ap.
Dum.	29 (+) Tâier. C. S. Ioan	10 Nicol. Tol.	5 27	6 25
Luni	30 PP. Al. Ioan și Pav.	11 Prot.	5 29	6 23
Marți	31 Brăul Preac. Mariei	12 Macedon.	5 31	6 21
Merc.	1 Sept. + C. Simeon S.	13 Matern.	5 32	6 18
Joi	2 Muc. Mamant	14 Înălț. S. +	5 34	6 16
Vineri	3 Muc. Antim	15 Nicodem.	5 36	6 14
Sâmb.	4 M. Vavila și Moise P.	16 Ludmila	5 37	6 12

Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianul.

Doi învățăcei

Se primesc în franzelăria lui
Petru Moga
Sibiu [2014] 2—3
care după purtarea lor bună se vor
elibera ca cafe cu doi ani și jumătate.

Icre, Pești de mare, Conserve de Pești

Cipar în gelée prima, tare extra . . .	butoiș fl. 4.— v. a.	1/2 butoiu fl. 2.35 v. a.
" " " tare	" " 3.75 " " "	" " 2.20 " "
" " " mijloc tare	" " 3.50 " " "	" " 2.10 " "
Cipar (-Roll) în gelée (fără oase) cam 25 porțiuni	butoiș	" 4.50 " "
Scumbrie în gelée (numai părți de mijloc)	"	" 2.50 " "
Scumbrie „Bismarck“ (fără oase) în sos picant	"	" 2.10 " "
Scumbrie ff pentru fript, cel mai bun pește de Marea-Ostică	"	" 2.10 " "
Rollmops (tot un soi de scumbrie), cam 40—45 într'un	"	" 2.10 " "
Scumbrie grasă ff, marinată cu ceapă și cu sos de mustar	"	" 2.10 " "
Scumbrie-Matjes englezești, prima, 30—40 bucăți	"	" 2.10 " "
Scumbrie burduf, blandeze, cam 30—35 bucăți	"	" 2.10 " "
Scumbrie de delicatese în cel mai fin sos englezesc de mustar, 120—140 bucăți	"	" 2.10 " "
Sardine rusești de coroană, în sos picant	"	" 1.75 " "
Anchovis din Christiania, cu zarzavaturi de Nord adevărate	"	" 2.75 " "
Scottine (scumbrii mic de delicatese), 80—100 bucăți	"	" 2.75 " "
Mreană-cipar (friptă în sos), se ține foarte bine	"	" 3.50 " "
Sardine în ulei, cele mai bune în coli postal cu 9 mari, sau 16 mici cutii	"	" 4.50 " "
Silds pentru pofta de mâncare, fără oase	butoiș	" 4.50 " "
Sardele de Brabant din 1890, calit. cea mai bună	"	" 6.20 " "
Neunaugen din Elbing, se ține foarte bine	"	" 4.40 " "
Țir (Sprotten) de Kiel, lada cu 160—200 buc. fl. 1.20 2 lăzi = 1 coli postal	"	" 1.75 " "
Iringă afumată (Bückling) de Kiel, 40—45 în lădiță	"	" 1.50 " "
Scumbrie cu Salm, mare, grasă, afumată, (se ține foarte bine) în lădiță	"	" 2.25 " "
Cipar afumat („Spickaal“), prima calitate în lădiță	"	" 7.50 " "
Salm, afumat, „Scheibenlachs“ (ceva nou), în 4 cutii cu 15—20 bucăți; la cumpărare de 4 cutii	"	" 4.25 " "
Icre din Ural, sure, boabe mari, foarte dulci 1 chilo	"	" 3.75 " "
" " " boabe mijlocii 1 chilo	"	" 3.25 " "
" " " Alasca (nou de tot), gustul celui de Astrachan 1 chilo	"	" 3.75 " "
Pești de mare proaspeți, Morun de mare, Batoc, Cabliau, o lădiță	"	" 2.— " "

Se trimite franco la ori-ce postă din Austro-Ungaria, nevămuît, cu rambursd.

Philip Richard Peters în Altona (Holstein).

[1955] 3—10

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

ECONOMUL

redactat de D. COMȘA.

Curs de viierit.

IX.

Cultura pământului.

Între lucrările neapărate se numără săpatul (prășitul), care se va refăi de câte-ori cere trebuința, cu alte cuvinte, de câte-ori buruenile încep a da năvală și pământul amenință a se înțelini. Scopul urmărit la săpat este stîrpirea buruenilor și scormonirea pământului, înlesnind astfel răsbaterea aerului și căldurii, care se grăbească descompunerea și disolvarea materiilor nutritoare pe seama rădăcinilor.

Într'un pământ nêsipos sau altcum uscat și ferbinte, rădăcinile mai deasupra ușor se opăresc și pier din cauza secetii. Ele se vor stîrpi deci înadins, prin o săpătură adîncă în primăvară. Urmarea este, că sucii se abate înspre rădăcinile mai din jos, care singure pot să întîmpine uscăciunea pământului amintit.

Viia se va săpa cu atât mai des, cu cât pământul este mai trîndos (cleios), rece și buruenos; din contră, ea se va săpa cu atât mai rar, cu cât pământul ar fi mai nêsipos, ușor și bîntuit de uscăciune.

În scopul de a grăbi odrăslirea, viierii îndatinează a săpa viia nemijlocit în urma arăcitului. Când însă ar fi de prevăzut răceli mai mari este bine să rămănem în așteptare, nu cumva să primejduim odrăsele atât de gingașe.

Fie că ne servim de sapă, fie de altă unealtă, lucru de căpetenie este să mēnunțim pământul cât mai bine și să stîrpim toate buruenile cu rădăcini cu tot.

Săpatul al doilea urmează cu începerea din Iunie și se mărginește la stîrpirea cu rădăcini cu tot a buruenilor crescute din nou. Într'aceea se vor fi dezvoltat în pătura mai deasupra multe rădăcini ațoase, care acum trebuie cruțate, deoarece stîrpite fiind în cursul verii prin săpături adînci, ușor s'ar pute jigni dezvoltarea mai departe a mlădițelor și roadelor.

De prisos și chiar vătămător este săpatul al doilea când avem de a face cu pământuri stîncose și bîntuite de uscăciune. Se vor smulge deci buruenile cu rădăcini cu tot, amînând săpatul pînă ce căldura a început să se domolească.

Săpatul al treilea se face mai cu seamă pe când încep strugurii să se coacă. În pământul scormonit astfel din nou, aerul și căldura străbat firește mai adînc și pripesc coacerea strugurilor. Pământul foarte uscat se va săpa cât mai în față.

Pământurile cam pădurețe și buruenose ar trebui săpate în patru rînduri.

Între gunoiurile priincioase viței de vie se numără: compostul, gunoiul putred de grajd, cenușa, funinginea, găinașul, gunoiul fluid (curgăcios) și c. l.

Întrebuințat în cătățimi prea mari, gunoiul poate cășuna stricăciune. Ca dovadă amintim boalele, de care vedem pătimind vițele crescute aproape de eșitori, grămezi de gunoiu și așa m. d.

Gunoiul cărat la viie ar trebui risipit fără amînare și cât mai deopotrivă, primăvara în ajunul săpatului dintăiu sau și toamna după cules.

X.

Scuturi contra gerului și brumii.

Expuse unui ger de peste 18° C., vițele degeră cu totul. Une-ori se întemplă că degeră numai vițele dinspre vînturile aspre de mează-noapte. Ploile însoțite de frig aduc stricăciune cu deosebire lemnului tinăr.

În multe ținuturi, vițele se îngroapă în pământ, spre a le scuti de asprimea iernii. Pe lîngă munca și speșele însemnate ce cășunează, îngropatul mai are și scăderea, că vițele se gingășesc și nu arare-ori se strică, fie că se desgroapă în ajunul unei răceli neașteptate, fie că mugurii trec în mucezure din cauza umezelii. Cu toate acestea, îngropatul este neapărat unde viile sînt bîntuite de ger mare și vînturi aspre. Vițele ar trebui îngropate după ce lemnul s'a învîrtoșat îndeplin; căci îngropate fiind mai de timpuriu, ele se strică mai tare decât rămănînd desgolite.

Foarte temută și cu drept cuvînt este bruma ce bate une-ori primăvara într'un tîrziu, amenințînd mai cu seamă viile din șesuri și partea din jos a dealurilor cum și viile împrejmuite de fînațe, holde sau tufșuri. În locul odrăselor nimicite prin brumă adevărată că se ivesc altele noue, dar' strugurii și așa puținei nu mai au când să coace.

Rămăne să înșirăm acum mijloacele mai îndatinate ce se recomandă contra brumii.

În ținuturile expuse brumii să nu se cultive soiuri, care odrăslesc în pripă. Croitul, arăcitul și săpatul dintăiu să se amîne pe mai tîrziu. Vițe singurate se pot adăposti cu paie, rogojini, tufe de fasole și c. l.

Cel mai sigur mijloc de a scuti viia de urmările brumii este negreșit afumatul, care se aplică în curs de o oră înainte și altă oră după ce a răsărit soarele. La afumat ne servim de frunziș, paie jilave, gii uscate, tărîțe de lemn, burueni, gâteje și alte materii, care fumegă tare și care se grămădesc înspre lătura, de unde trage vîntul, apoi se presară cu țărîna și se aprind. Fumul mult ce se desvoaltă alcătuește un fel de nour, care împedecă răcirea mai departe și îngreuează totodată străbaterea soarelui.

Dintre celelalte mijloace amintim afumatul prin făclii groase de paie, rogoz jilav, nuele sau burueni. Mergînd încet printre șiruri, lucrătorii afumă sau mai bine încălzesc vițele pe rînd și de repețite-ori; 5—6 făclii de fiecare lucrător sînt de ajuns.

Urmările desghețării pripite se pot micșora prin stropirea vițelor brumate cu apă rece, în ajunul ivirii soarelui. Acest mijloc practic se va aplica mai ales unde apa se află la îndemână.

Nucii și prăsirea lor.

Nucii își trag obârșia din țeri ferbinți, unde ajung o mărime cu adevărat uriașe. Ei cer un pământ gras și bine închiegat și isbutesc mai cu seamă printre dealuri și pe coaste adăpostite. De altcum se împacă și cu o climă răcoroasă și chiar cu pământuri stîncose și puțin mînoase, numai să nu pătimească de vînturi și de umezeală.

De un timp încoace s'au împămîntenit prin țerile mai luminate soiuri aveau minunate, bogate în roade adese uriașe și avînd găoci subțirele și simburii mari, — soiuri, care sînt mult mai presus de cele îndatinate și vrednice de o cultură cât mai răspîndită. Când și când întălnim soiuri bune și la noi. De prăsilă se vor alege nucii îndeplin coapte, sănătoase, cu găoci subțiri și de soi mare sau uriaș.

Nucile de prăsilă se seamănă în ajunul iernii sau se iernează printre nêsip uscat în oale de flori care, acoperite cu lespezi de piatră sau cu scândurele găurite, se îngroapă adînc la un loc uscat, încât șoarecii și gerul să nu aibă pe unde străbate. Pînă a nu purcede la sēmănat în primăvară, nêsipul din oalele, în care se iernaseră nucile, se udă cu apă, rămănînd apoi în așteptare pînă ce găocile încep a se despica. Într'aceea alegem o fașie de pământ mînos, care se sapă adînc cu hărlețul (arșeul, hărșeul) și se greblează bărbătește. Nucile se îngroapă ca mîna, în adîncime de vre-o 3—4 centim. și 15 centim. departe una de alta în șiruri oable. Când cu îngropatul, țărîna se apasă bine și apoi se toarnă apă în șiroaie așa ca nucile să vină cu pământul în nemijlocită atingere. În contra arșiței soarelui, care pricinuește creparea și cojirea pământului, fașia sēmănată se scutește prin un subțire așternut de compost, cetină de brad, tărîță de lemn sau altceva. Pământul trebuie ținut în curățenie deplină, plivind și scormonind în mai multe rînduri. Udatul se face cu străcurătoarea și se reînnoește de câte-ori pământul începe a se usca.

În primăvara următoare, pomișorii se scot cu îngrijire, li-se retează rădăcinile mai lungi și se sădesc aiurea, firește mai îndepărtați, într'un pământ săpat adînc și îngrășat de mai nainte. Săditul aiurea

are urmare, că pomișorii se întăresc, producând trunchiuri și rădăcini mai puternice și totodată nuci mai mari decât lăsați fiind în același loc. De altmintrelea, trunchiurile nucilor se îngroașe și se croesc oare-cum ei înșiși, fără întervenirea măestriei omenești. În adevăr, nimic mai ușor decât a croi trunchiuri de nuci. Toată măestria se țermurește la retezarea crengilor laterale prin Aprilie sau Maiu. În anul următor, crengile se înlătură până mai lungă trunchiu și ranele se ung cu reșină sau ceară de altoit. Această lucrare se repește până-ce trunchiul a ajuns înălțimea dorită. Precum trunchiul așa și coroana (crengile) se formează de sine. Retezarea trunchiului și coroanei nucilor este nu numai de prisos, dar' chiar și păgubitoare. Ciontarea virfurilor, care ar fi degerat, se amină până vara, când ajungând nouele mlădițe o lungime de vre-o 30 centim., alegem din ele mlădița cea mai puternică și o legăm cu luare aminte de ciompul degerat; ea servește ca prelungire a trunchiului. Celelalte mlădițe se ciupesc și în anul următor se înlătură cu totul.

După 4 ani, nu mai curând, nucii se scot cu toată îngrijirea putincioasă și se strămută la locul lor statornic. Gropile, în care se așează, se aibă o lărgime de 1 metru cel puțin. Ele ar trebui făcute de cu toamnă, ca astfel pământul să degere și să se infeneze. Pământul de de-asupra ca mai bun se va pune de o lature, ear' pământul scos din adâncime de cealaltă lature a groapei. Cu privilegiul strămutării, rădăcinile prea lungi sau vătimate se retează cu un cosor ager și gropile se umple până mai de-asupra cu pământul cel mai bun. Urmează înfigerea parului (aracului) și apoi respirarea cu mânilor a rădăcinilor, infundând printre ele țerînă, care s'a fost scos din adâncime și care se amestecă mai întâiu cu o porție nu prea mare de compost, cenușe sau gunoiu foarte putred. În sfârșit se aruncă și se calcă cu piciorul restul țerinei, îmblojind până și o parte a trunchiului și formând un fel de dălm, la mijloc puțin încovoiat. Pe când se astupă groapa, pomul trebuie clătinat cu încetul. În urma urmelor se leagă pomul de par, de-asupra și pe la mijloc, apoi se toarnă apă în șiroaie și din greu. Urmând astfel, țerina se străcură în jos, umplând golurile rămase între rădăcini și venind cu ele în nemijlocită atingere. După scurgerea apei, dălmul amintit se acopere cu țerînă uscată; la din contră, pământul se cojește și în vreme de secetă creapă până la rădăcini.

De ale sănătății.

Nu ședă nici când cu spatele în apropierea nemijlocită a ușii sau a ferestrelor, pentru-că deși sunt închise bine, totuși aerul rece se străcoară prin ele. De

multe ori se pomeneste omul că nu-i sânt oile toate acasă, fără a-și putea da seama, cum și în ce chip.

Recirea, și mare, nu are urmări rele, dacă bolnavul numai decât se pune în pat și o zi sau două nu mănâncă nimic sau de tot puțin și bucate ușoare. E o mare greșeală dar' a îndopa bolnavul cu bucate chiar peste voie, după-cum se face aceasta la noi Români, chiar și când e vorba de bucate foarte grele la mistuire.

Cel-ce se recește tare iute, e semn, că nu este pe deplin sănătos și peste tot umblarea sângelui îi este slabă. Astfel de oameni e bine să petreacă mult afară la aer curat, mai umblând, mai lucrând, prin ce mișcarea sângelui se face mai cum se cade. Mai anii trecuți, scriau ziarele, că Împăratul Rușilor taie lemne cu ferestrăul, la cuvântul medicilor (doftorilor) sei.

De vrem să fim sănătoși, cel puțin odată în săptămână să ne spălăm întreg trupul cu apă caldă și săpun. În chipul acesta porii (găuricile pielii) vor fi totdeauna destupați și atât sudorile, cât și materiile vătămătoare es ușor din trup.

Dacă, fie prin umblarea repede, fie prin muncă, am asudat foarte, să odichnim într'un loc mai călduros ca acela în care am asudat, dar' nici decât într'unul mai rece. De vom face lucru întors, mai mult ori mai puțin, vom ave să pătimim de nenumărate-ori.

Ușile și ferestrele au să fie închise cum se cade, ca să nu tragă vântul, după-cum are poftă. În fiecare zi, locuința are să fie aerisată, schimbând aerul stricat din casă cu altul proaspăt și sănătos de afară. Aceasta se face prin deschiderea ușilor și ferestrelor. În timpul acesta nime să nu fie în casă.

Somnul e cu mult mai lin și bun într'o locuință, în care e numai încâtva cald. Peste noapte, dacă are omul acoperământ și pat cum se cade, focul pe lângă aceea, că e primejdios, nu e de vre-o treabă nici pentru sănătate.

Aceste povețe vrednice de urmat sânt scoase din „Foișoara“ pentru răspândirea cunoștințelor folositoare.

Tractarea orologiului de buzunar.

După-cum este cunoscut, în buzunare se string neconținut murdării, care se furizează în orologiu (cias, ciasornic), fie acesta închiegat ori-cât de bine. Buzunarul, în care purtăm orologiul, ar trebui să se tragă zi de zi în același timp, d. p. la cutare oară când ne sculăm dimineața. Aproape fiecare orologiu merge în buzunar și când e acățat altcum decât stând culcat. Noaptea deci și peste tot când nu se poartă, el se va ține acățat. A lăsa earăși capacul (coperământul, coperișul) deschis este a înlesni oare-cum înadins rēsbateră în lăuntru a prafului atât de stricăcios.

Mersul apriat atrnă dela felul și întocmirea orologiului. Hotărit însă, că nici dela un orologiu ales și scump nu se poate cere să aibă un mers întocmai deopotrivă. La curățit ar trebui dat orologiu la câte 3 ani cel mult, fiindcă într'aceea oleiul (uleul, oloiul) se preschimbă într'un fel de smoală vîrtoasă, care grăbește tocirea părților umblătoare; altfel se strică până și orologiu cel mai bun. Oroguiu, care ar fi căzut în apă sau alt licid, trebuie fără aminare dus la orologier ca să-l desfacă și să-l curețe; altcum ruginește și rămâne stricat pentru totdeauna.

Spănacul australic ca nutreț spornic și prețios.

Spănacul (spinacul, spinatul; loboda) australic, cunoscut în știință sub numele de „Tetragonia expansa“, este o plantă uriașe și foarte spornică, care s'a adus din Australia în veacul trecut. Foile și odraslele tinere se gătesc pe alocurca asemenea spănacului îndatinat. Însă chiar și prin grădini, cultura lui a fost și este tare mărginită. În anii mai din urmă s'au făcut încercări de a cuceri spănacul pe seama vitelor, cultivându-se ca nutreț. Și încercările au isbutit, putem zice, îndeplin.

Un econom germân s'a pus și a sămănat această plantă în preajma arșiței soarelui, pe muchea unui deal secetos și încărcat de pir (chir). Dela o vreme spănacul a îmbrăncit pirul și a produs numeroase odrasle aevea uriașe, care și în toiul secetii au rămas fragede și îndeuite de frunze late și proaspete.

Spănacul australic întrunește în adevăr multe condiții folositoare. El întimpină uscăciunea mai cu înlesnire decât luțerna și isbutește pe coastele din fața soarelui întocmai ca la locuri dosnice. Lungile sale rădăcini se coboară mai ales în adâncime așa că materiile nutritoare cuprinse în pătura mai deasupra rămân oare-cum neatinse, în folosul altor plante. Sămēnța încolțește cu anevoie așa că întrupată fiind primăvara, ea rēsare în anul următor. Într'aceea se poate săpa în tignă d. p. cucuruzul, cu care s'ar fi sămănat împreună. Este însă mai potrivit să se samene toamna printre spicoase. Prin Iunie, spănacul începe să rēsară și astfel holda poate să se desvoalte neîmpedecată. În urma secerișului, el apucă oare-cum deasupra năcazului și înaintează cu îmbeșugare până în August, când se cosește pe rind și se dă la vite sau la rîmători, care îl mănă bucuros. Sămēnța ce se scutură încolțește și ea dela o vreme și dă naștere la plante, care și ele se pot cosi în anul următor. Singurul neajuns este că, din pricina frunzelor late și numeroase, spănacul australic s'ar usca cu anevoie și s'ar pleșugi voind a face din el fēn.

Fie ca spusele noastre să îndemne pe unii și pe alții dintre cetitori să facă cercări în mic, sămănând la toamnă d. p. câte $\frac{1}{4}$ — 1 chilogr. sămânță de spânac australic.

Scoaterea și păstrarea cepelor.

O cerință neapărată este să amânăm scoaterea din pământ până în ajunul coacerii deplină. Înadins zicem: în ajunul; căci amânând scoaterea până după răscoacere și timpul fiind ploios, căpăținile odrăslesc din nou și apoi putrezesc iarna întocmai ca și ceapa încă necoptă. Drept aceea, scoaterea ar fi bine să urmeze după-ce cotoarele îngălbinite s'au culcat la pământ. Căpăținile, care într'aceea nu s'ar fi copt de ajuns, se vor scoate mai târziu.

A doua cerință este să îndeplinim scoaterea pe timp secetos și să punem căpăținile respirate în straturi subțiri la un loc aeris, cald și uscat, d. p. pe aria surii sau și mai bine în podul casei. Din când în când se răscolesc cu o greblă veche sau cu mâinile, îndepărtând astfel prisosul umezelii din căpățini și pripind uscarea cotoarelor mult puțin mustoase. Prin Noemvrie, când timpul amenință a se înăspri, căpăținile se strâng în grămezi mici și se îmblojesc cu paie sau frunziș uscat sau se iernează în corfe de nuele sau și în rociuri, firește la un loc uscat și nu prea cald nici prea rece. Când cu punerea la iernat sau și mai din vreme, căpăținile de prăsilă se aleg cu deosebită luare aminte și se păstrează deschilin.

Peste iarnă căpăținile cât de cât mucede se îndepărtează, ear' celelalte se resfoesc în mai multe rinduri, pe timp domoi.

Căpăținile, care ar fi înghiețat, trebuie lăsate să se desghiețe cu încetul, atingerea lor fiind primejdioasă.

Deosebirea între galițele (hoarțele) tinere și bătrâne.

În deosebire de găinile bătrâne, care au pinteni virtoși, creastă groasă și aspră, găinile tinere au pinteni foarte scurți, unghii (ghiară) fragede și agere, creastă subțirică și netedă; solzii de pe picioare sunt și ei netezi, lucii și de culoare proaspătă.

Curcele bătrâne au solzi aspri la picioare, umflături la tălpi și ghiară lungi și puternice. La curca tină întâlnim semnele contrare. Curcanii bătrâni se deosebesc și ei prin solzi aspri la picioare și mai ales pe creasta atârnată în jos; la curcanii tineri, creasta atârnată lipsește și bărbia este mai fragedă.

Gâștele bătrâne au picioare aspre, aripi puternice, cioc gros și țeapăn, pene mari și piele groasă, ear' gâștele mai tinere au piele subțire pe sub aripi și la virful acestora.

La rațele bătrâne întâlnim semnele proprii găștelor bătrâne. Rațele tinere se deosebesc mai ales prin un cioc care, în asemănare cu grosimea capului, este foarte lung.

Porumbii bătrâni au picioare roșiatic, ear' cei tineri picioare netede și de culoare spălăcită.

Cognac din vin stricat.

Cognacul (cetește: conțacul) trece de cel mai prețios rachiu. El se scoate din vinuri adese vechi și de soiul foarte bun. Vinurile stricate se pot și ele folosi, dacă se aplică purcederea ce urmează.

Vinul oțet (înăcrit) se ferbe (destilează) în căldare ca de obicei. Rachiul dobândit este bogat în acreală, care se înlătură punând a 10—20 parte dechilin și amestecând ce rămâne cu „sodă“ din ce în ce mai multă până-ce a pierdut gustul acru. Acum se destilează din nou, împreună cu restul neamestecat. Cu chipul acesta căpătăm un cognac, care nu e acru și a cărui miros se apropie de al vinului întrebuițat.

Une-ori se întâmplă să capete vinul și îndeosebi vinul roșu un gust amar de nesuferit. Oțetul, în care s'ar preface, este și el amar. Prin destilare însă dobândim un cognac lipsit de amăreală, care rămâne în căldare.

Gustul a mucegai sau a pivniță, de care ar fi pătimind cutare vin, trece și asupra cognacului, însă nu întotdeauna. Rămâne deci să facem o cercare în mic. Chiar și având de a face cu vinuri oțetite sau amare este bine să destilăm mai întâiu câteva litre spre a ne încredința despre cum și ce.

Apa caldă pripește coacerea strugurilor.

Nu arare-ori întâlnim vițe, a căror struguri n'au cum să îndulci, fie că ținutul e nepriincios sau și mersul timpului, fie că sunt osândiți să crească în dosul unui pom sau aiurea la răcoare. Un grădinar vestit a făcut cercări cu apă caldă și a isbutit peste așteptare. În prevederea sigură, că strugurii a 20 vițe nu mai au când se coace, el a intervenit cu apă caldă de 30° R., udând din greu seară de seară, cu începere din 21 Septemvrie și până la 2 Octomvrie n. Urmarea a fost, că strugurii s'au îndulcit și copt de minune, fără ca vițele să fi pătimit câtăși mai puțin. Ca fiind împreunat cu muncă și cheltueală, udatul cu apă caldă, de sine se înțelege, nu se poate îndeplini decât având de a face cu un mic număr de vițe, lângă casă sau în grădină.

Mierea contra boalelor de ochi.

După mărturisirea unei foi englezești, o femeie, care pătimia de „albeață“, ar fi redobândit vederea așa, că a spălat mai întâiu ochiul bolnav cu îngrijire, picurând apoi miere proaspătă și curată în trei rinduri.

O foaie de stupărit americană zice, că mierea ar fi un leac nimerit contra aprinderii de ochi. Într'o linguriță de cafea, plină cu apă caldă, se toarnă câteva picături de miere proaspătă și se amestecă bine. Acest lichid se aplică turnând în ochii bolnavi câte 3—4 picături de vre-o 4—5 ori pe zi. Tămăduirea urmează după câteva zile.

Înlăturarea petelor cu zamă de fasole.

Se ferb în apă moale boabe (boane) albe și uscate de fasole, fără sare. Ferberea are să țină până-ce fasolea s'a înmuiat bine. În zama străcurată prin sită se pun la înmuiat („deamoiul“) țesăturile cu pricina sau și numai bucățile pătate, apoi se freacă și se spală bărbătește, fără săpun (sapon). Cu chipul acesta se pot înlătura din țesăturile albe sau văpsite atât petele de grăsime și de vin roșu, cât și petele nu prea vechi de negreală și aproape toate celelalte. Țesăturile de mătăasă, de lână sau de bumbac, negre sau țărțate, se fac ca nouă, spălate fiind în zamă caldă și nesărată de fasole. După spălat țesăturile se clătesc în apă caldă și se storc domol, apoi se pun la uscat și se calcă cu ferul pe dos. La 4 litre de apă ajunge $\frac{1}{2}$ chlg. de fasole. În apa destinată pe seama petelor se pune, cerând trebuința, fasole și mai multă.

Albușul de ou ca leac.

Pentru ranele cășunate prin tăierea cu cuțitul, toporul și așa m. d., albușul proaspăt de ou este un leac foarte potrivit. Albușul se uscă repede și formează o peliță, care împedecă străbaterea aerului și grăbește astfel vindecarea ranelor. Albușul se mai poate aplica cu folos contra urdinării (cufoarei, scurgerei) și aprinderii de mațe. Bătut fiind cu o lingură curată și apoi luat cu sau fără zahăr, el alină ferbințeala și închiagă oare-cum materiile apătoare cuprinse în stomac (rinză) și mațe. De ajuns sunt 2 sau cel mult 3 ouă pe zi. Pe lângă că grăbește vindecarea, albușul servește totodată ca hrană priincioasă și ușor de mistuit pe seama celor îmbolnăviți de urdinare.

Păstrarea ouălor în stare proaspătă.

Se ferb 5 litre de apă în amestec cu 1 chilog. de sare vre-o 20 minute, adăugând în urmă 2—3 linguri de var. După-ce lichidul s'a răcorit, se toarnă în

vase cam mici de lut (pământ), în care se așează oule proaspete cu ajutorul unei linguri. Urmând astfel, oule rămân proaspete și gustoase peste $\frac{1}{2}$ an.

Scoaterea cailor din grajdul în flacări.

Foarte cu anevoie și une-ori cu neputință este a îndupleca caii să părăsească grajdul ajuns în flacări. Pentru de a-și îndupleca, pășania dovedește, ajunge să le punem șeaua sau să așezăm hamurile pe ei. Un alt mijloc este să le îmblojim capul în câte un sac ud sau altceva, încât să nu poată vedea flacăra.

Știri economice.

Cutremur de pământ. Din Perșani se scrie „*Tribunei*”: În ziua de 17 August, la oarele 3 și 55 minute după amiază, s'a simțit un cutremur de pământ, care a durat 5—6 secunde. Sguduitura a fost așa de tare, încât ni-s'a deschis ușa dela casă.

Din *Cuciulata* ni-se vestește cu data de 17 August: Azi, pe la 3 oare d. a., s'a simțit o sguduitură de pământ ca însoțită de un vânt puternic și la vr'o 2 minute o îndulațiune dela Nord spre Sud, încât s'a mișcat masa de nu puteam scrie.

Tîrgul de rîmători dela Turnu-Severin. La 2 Iulie a. c. se găsiu în tîrgul de rîmători dela T.-Severin 3977 rîmători. Dela 2—16 Iulie au intrat în tîrg încă 131 și în acest timp s'au vîndut în țeară 36, ear' pentru Austro-Ungaria nici unul. Dela 17—23 Iulie au mai intrat încă 62, din care s'au vîndut 29 în țeară, așa că în ziua de 23 Iulie au rămas în sălașe 4105 rîmători.

Căile ferate române. „*Curierul Financiar*” publică statistica căilor ferate române, din care scoatem următoarele date:

Căile ferate române aveau în anii 1873—1874 o întindere de 648 kilometri; în periodul 1875—1880, numărul kilometrilor s'a ridicat la 971 în 1881 și de aci înainte a crescut în măsură foarte mare în fiecare an, așa în periodul dela 1883—1891 avem următoarele cifre: În anul 1893 erau 1194 kilometri de căi ferate; în 1884: 1279 ch.; în 1885: 1354 ch.; în 1886: 1391 ch.; în 1887: 1883 ch.; 1888: 2127 ch.; în 1889: 2402 ch.; în 1890: 2416 și în 1891: 2422 kilometri.

Traficul prezentă următoarea stare:

a) *Traficul de călători.* Numărul călătorilor, care în 1873 era de 647.944, s'a urcat în 1890 la 2,906.862, adică cu un spor de 343%. Venitul traficului de călători a fost de 4,168.519 lei în 1873, și a atins 12,574.099 lei în 1890, ceea-ce reprezintă un spor de 202%.

b) *Traficul de mărfuri cu mică înteață.* S'au transportat: în 1873 tone (1 toană—10 măști metrice) 370.266, care au produs 4,612.774 lei; în 1890 tone 3,080.988, care au dat 22,723.933 lei.

c) *Traficul mărfurilor de mare înteață.* S'au transportat în 1873 tone 1188, care au dat 108.743 lei, și în 1890 s'a transportat 19.125 tone, dând 1,018.833 lei.

Cei mai inversunați jucători de cărți din lume. Până acum se credea, că patima cărților, biliardului și altor jocuri este

mai dezvoltată la Chinezi decât la ori-ce alt popor din lume. Dar' azi supușii împăratului ceresc din China trec în rîndul al doilea în fața Siamezilor. Siamezii joacă foarte inversunat și când 'și-au perdut cel din urmă ban, își joacă și îmbrăcămîntea. Ei nu se mulțumesc numai cu atât și după-ce rămân despoiați încep să 'și tae degetele dela mâni și dela picioare și să le joace. Dacă tot perd, ei își joc și nevestele și fii lor.

Să sperăm, că cu timpul Siamezii vor începe să joace și partea de soare și de umbră, la care au drept.

Semințe mărunt de flori. În 1 chilog. se află fire de sămînță și anume de: lobellii 45,000.000, petunii 11,000.000, gura leului 8,000.000, flori de paie 1,800.000, ochiul șerpelui 1,100.000, resedă (rosetă) 930.000, vioale (gușa găinii) 810.000, micșunele 800.000, garoafe vîrățice 680.000, pîntenași 640.000, ste-luțe (astre) 550.000, ploscuță (phlox) 540.000, verbine 360.000, balsamine 130.000, zîinii 100.000, floarea soarelui 22.000.

Moșnegi între animale. Într'o gazetă franceză cetim, că în Cromarty, America-de-Nord, ar fi murit cel mai bătrîn măgar (asin) din lume. El a vecuit din 1779 și până la 1885, ajungînd astfel vîrsta „frumoasă” de 106 ani. Aceeași gazetă spune, că tot în America ar fi murit un cal de 62 ani, o cățea de 28 și o pisică (măță) de 22 ani.

Cele mai mari clopote din lume sînt și anume în Germania: clopotul împă-rătesc în catedrala Coloniei, a cărui greutate este de 500 măști (1 maje = 100 funți = 56 chilograme), clopotul cel mare în catedrala din Erfurt cu 275 măști, în catedrala din Magde-burg cu 266 m. și așa m. d. În orașul Zütphen din Olanda se află o biserică cu 20 clopote, dintre care cel mai uriaș cântărește 400 m. La Olmütz în Austria se află un clopot de 358 m.; catedrala Vienei găzduiește un clopot de 354 m., ear' a Parisului de 340 m. Clopotul, care încoronează turnul Vaticanului din Roma are o greutate de 288 m., ear' al catedralei din Milano (Italia) de 300 m. Cel mai mare clopot din lume se află în Rusia: clopotul împărațesc din Moscva, a cărui greutate face nu mai puțin de 3606 m. Acest clopot nămilă este așezat pe o lespede uriașe de granit și n'a fost tras nici-când.

Tragerea dinților la Japonezi. Mulți oameni se cruceș și simt dureri chiar și numai când aud vorbindu-se de tragerea dinților. Dar' apoi când ajunge treaba la adică și se ved amenințați de clește și alte scule colțate și ferecate, aievea înfloritoare! În privința aceasta, d'alde Japonezii (Japanii) din fundul Asiei vrednici sînt de pizmut, anume dentistul (fălcăru) din Japonia scoate dinții fără leac de instrument, cu degetele. Cine nu crede se va pute ușor dumiri știricînd, cum acesti dentiști învață măiestria tragerii dinților. Eată cum:

Într'o scîndură de brad se fac numeroase găuri, în care se înfig țerușe (colți, cepi). Scîndura se așează pe pământ și țerușele se scot pe rînd, cu ajutorul degetului gros și arătătorului dela mîna dreaptă. După un șir întreg de indeletniciri și deprinderi isbutite, țerușele se înțepenesc din ce în ce mai tare și deprinderile reîncep și se repețesc zile și săptămîni de-arîndul. „Absolvînd” scîndura de brad, ucenicul primește o scîndură groasă de stejar cu țerușe de stejar și înțepenite din greu. După-ce s'a deprins cu lunile de zile

și se pricepe, 'i-se dă în sfîrșit o a treia scîndură de arțar cu țerușe de arțar, care se înțepenesc firește și mai și. Dacă în cele din urmă isbutește, ucenicul agonisește îndreptățirea de a scoate și el dinți. În urma deprinderilor nesfîrșite, degetele se oțelesc și capătă o putere mai presus de a cleștelor. Destul că meșterul japonez își vîră sprinten mîna stîngă între fălci, încât gura trebuie să rămână căscată, ear' cu degetele amintite se repede în-lăuntru și trage, dacă e de lipsă, 5, 6 sau 7 dinți într'o minută.

Nu care cumva s'ar fi aflînd și la noi cine s'ar însușească o măestrie atât de bănoasă!?

Animale învățate. Prin răbdare și trudă îndelungată este dată puțința de a îmblânzi animalele aproape toate. Drept dovadă pot servi câteva pilde din practica zilnică. Înainte cu vre-o 10 ani, un American făcuse rotogolul Europei cu albinele sale îmblânzite. Ele se strîngeau grămadă pe obrazul stăpînului lor fără să-l supere cătuși mai puțin. La un semn dat, albinele se repeziau asupra unui orologiu de părete. În circ, Americanul se presenta în starea lui Adam, încercînd de albine; descărcînd pistolul, ele îl urmau despărțite în două roiuri uriașe asemenea soldaților. Câtă trudă nu-'și va fi dat acest stupar meșter până să isbutească!

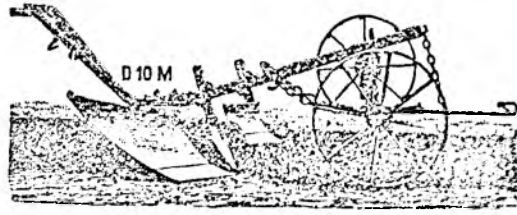
Sînt oameni, care par a ave o înfrurire cu totul osebită asupra unor animale. Un oficer italian de corabie avea o mare destoinicie de a cuceri sălbăticia leilor și tigrilor. El intra voinicește și sprinten în ori-ce cușcă de lei și tigri și câștiga rămășagul întotdeauna. Aceste fiare atât de îngrozitoare și temute se frecau de el asemenea pisicilor (mățelor) și-l guguliau ca-și-cînd ar fi voind să-i câștige prietenia în viitor. De altcum, îmblanzirea leilor este mai anevoioasă ca a tigrilor atât de fioroși. Ursul alb sau de ghiață nu se poate îmblanzi decât cu mare anevoie, deasemenea leopardul, care nu-'și perde nărvul de tot nici-cînd. Cu atât mai destoinic și supus ucenic este ursul nostru. Toate încercările de a îmblanzi pisica sălbatică au rămas zadarnice până astăzi, în vreme-ce pisicile de casă sînt, după-cum se știe, foarte înclinate la „învățatură”. Despre păuni se crede, că ar fi prostogani, deși în Londra s'au fost expus câțiva păuni, care se preumblau pe sfoară la comandă. De necrezut, dar' adevărat este, că d'alde rîmătorii noștri întrec toate animalele în destoinicie și apucături istețe. Un meșter rusesc colindase anii trecuți Europa întregă cu rîmătorii sei învățați, care au pus toată lumea în uimire. Un rîmător grăsuliu și curățel, vaivoda celorlalți, silabiza cuvinte anevoioase, descărca pistoale, făcea deosebire apriată între colori și îndegeta fără greș datul zilei și c. l.

Un Francez, cu numele Brisset, a isbutit să învețe pe o broască țestoasă ca să scrie cu vâpseală neagră numele stăpînului. Același meșter avea 6 curcani, care jucau „cadrilul” în regulă, apoi un căne și o pisică sprinteioară, care se preumblau braț la braț ca mirii, privindu-se galeș și șoptindu-'și la ureche „vorbe” de dragoste.

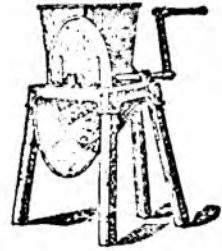
Pe timpul împăratului roman Tiberiu se puteau vedea 6 elefanți jucînd un fel de piesă teatrală, care se sfîrșia prin o sərbare sgo-motoasă de ziua numelui; unul dintre ei, beat mort, era dus de tovarășii sei în pat, unde începea se horcîne din resputeri, între aplausele nesfîrșite ale privitorilor întruniți ca să-i vadă.

Sibiu, Piața-mică. **CAROL F. JICKELI.** Sibiu, Piața-mică.
 Representanța și depou al produselor firmei Clayton & Shuttleworth.

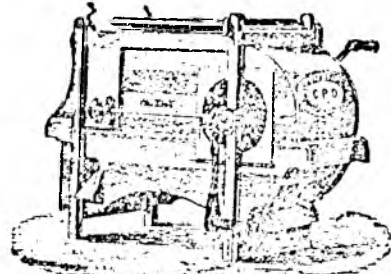
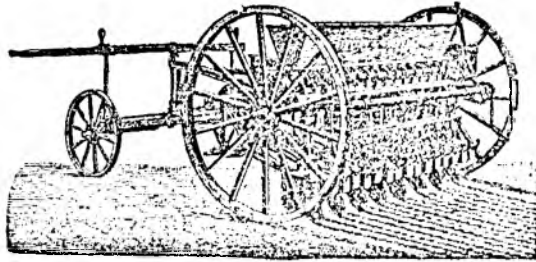
Prețuri-courant se trimit la cerere.

[1836] 5-6

Prețuri-courant se trimit la cerere.

Se acordă plăți în rate dovedindu-se vrednicia de credit. — Rog a scrie românește.

FRANCISC I. KWIZDA,
 furnisor de curte ces. și reg. austriac și reg. român,
 farmacist cerenal în Korneuburg.

Fluidul de podagră al lui Kwizda.

De mai mulți ani ca leac de casă recunoscut ca domolitor în dureri de podagră, reumă și dureri.

Fluidul de podagră al lui Kwizda

se capătă în toate farmaciile.

III/aa [1009] 13-15

Binevoii a ave în vedere marca de fabrică și a cere expres

Fluidul de podagră al lui Kwizda.

Prețul

$\frac{1}{2}$ flacon

1 fl.

$\frac{1}{3}$ flacon

60 cr.

Praful nutritiv de vite al lui KWIZDA din Korneuburg pentru cai, bovine și oi.

De 40 de ani se folosește în cele mai multe grajduri, la lipsă de apetit, la mistuire rea, pentru îmbunătățirea și înmulțirea cantității laptelui la vaci.

Prețul $\frac{1}{2}$ cutii 70 cr.
 Se poate căpeta

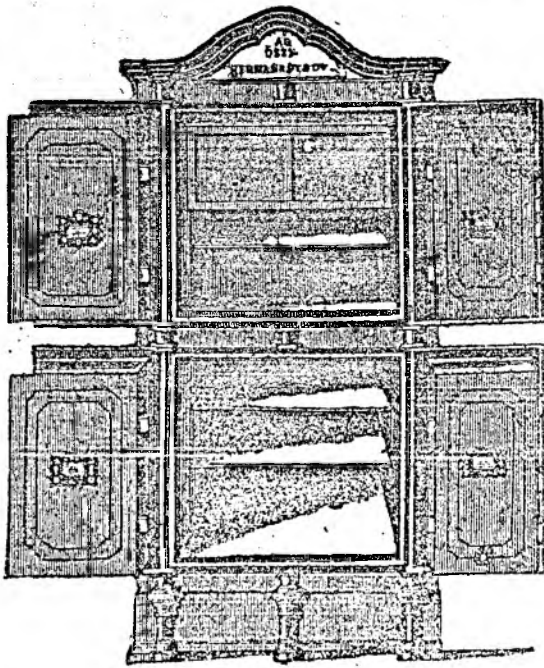
$\frac{1}{3}$ cutii 35 cr.
 în farmaciile și bănciile din Austro-Ungaria.

DEPOSITUL PRINCIPAL:

Francisc I. Kwizda

furnisor de curte ces. și reg. austriacă și reg. română
 Korneuburg I. Viena.

Să se aibă în vedere marca de fabrică de mai sus și să se ceară expres
Prav nutritiv de vite
 al lui Kwizda din Korneuburg.

Fabricat în țeară!

Ces. și reg. privil.

Prima fabrică de casse ardelenescă.

Existând de 12 ani, premiată cu mai multe distincțiuni a lui

A. Géza Öszy,

Quergasse Nr. 39, SIBIU, Hechtgasse Nr. 40.
 recomandă

Cassele și casetele sale de fier pentru păstrat bani, cărți și documente

sigure contra focului și spargerii

de construcție proprie a ei și putând fi deschise numai de cumpărătorul însuși. Diferite forme și mărimi, cu prețuri mai ieftine, decât asemenea produse din alte fabrici.

CASSELE

[1816] 25-

sunt expuse vederii cercetătorilor în localul fabricii.

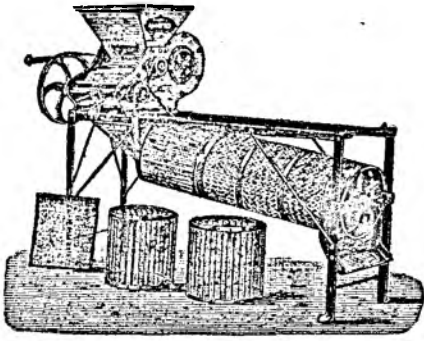
Prețuri curente ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

CAROL F. JICKELI

PIAȚA-MICĂ. SIBIIU. PIAȚA-MICĂ.

Recomandă

fabricatele de mai jos executate solid și durabil.

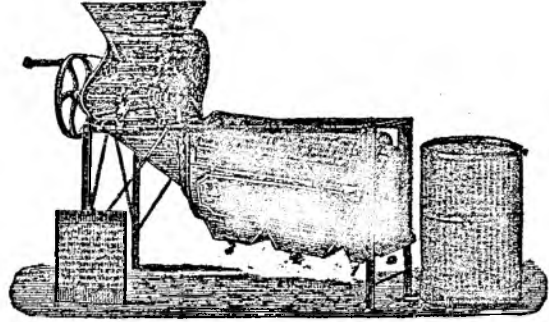

Trior de soiul A.

Întocmit pentru săcară și grâu sau pentru orz și ovės.

	Marca	Prestează pe oară în chil. circa	Prețul în florini val. aust. pentru	
			Săcară și grâu	Orz și ovės
Fără ventilațiune . . .	I.	175	95.—	100.—
Cu ventilațiune . . .	I.	175	105.—	110.—
Fără ventilațiune . . .	II.	300	125.—	132.—
Cu ventilațiune . . .	II.	300	140.—	147.—
Fără ventilațiune . . .	III.	450	155.—	169.—
Cu ventilațiune . . .	III.	450	175.—	189.—

Accesorii: 3 ciure cilindrice, 2 scuturătoare.

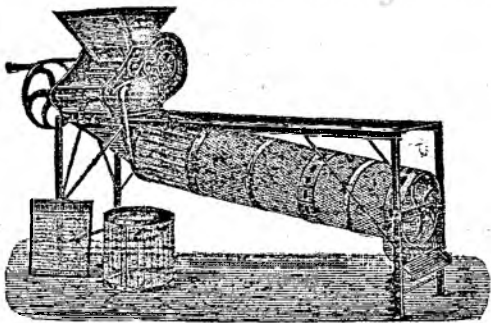
Trior și mașină de sortat de soiul B.

Întocmite pentru săcară și grâu sau pentru orz și ovės.

Acest trior dă la 1 grăunțele cele mai bune, la nr. 2 și 3 grăunțele slabe, la 0 neghină.

	Marca	Prestează pe oară în chil. circa	Prețul în florini val. aust. pentru	
			Săcară și grâu	Orz și ovės
Fără ventilațiune . . .	I.	175	120.—	125.—
Cu ventilațiune . . .	I.	175	130.—	135.—
Fără ventilațiune . . .	II.	300	160.—	170.—
Cu ventilațiune . . .	II.	300	175.—	185.—
Fără ventilațiune . . .	III.	450	205.—	215.—
Cu ventilațiune . . .	III.	450	225.—	235.—

Accesorii: 2 ciure de sortat, 2 scuturătoare.

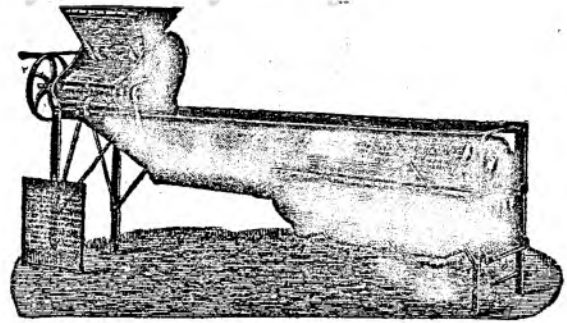
Trior și mașină de ales de soiul C.

Această mașină e destinată pentru aceea, ca să aleagă unele dintr'atele adunăturile de bacate și totodată să le curețe de neghină. Acesta e întocmit ca să aleagă, sau:

Ovėsul din grâu, orzul din grâu, sau ovėsul din orz. Aceste triore prestează cu circa 50 de procente mai puțin ca triorele ordinare de soiul A., pentru-că are să efectuească două lucruri deodată.

	Marca	Prestează pe oară în chilo. circa	Prețul în florini val. austr.
Fără ventilațiune . . .	Ia	65	85.—
Cu ventilațiune . . .	Ia	65	95.—
Fără ventilațiune . . .	I.	95	110.—
Cu ventilațiune . . .	I.	95	120.—
Fără ventilațiune . . .	II.	165	145.—
Cu ventilațiune . . .	II.	165	160.—
Fără ventilațiune . . .	III.	250	180.—
Cu ventilațiune . . .	III.	250	200.—
Fără ventilațiune . . .	IV.	350	305.—
Cu ventilațiune . . .	IV.	350	330.—
Fără ventilațiune . . .	V.	450	380.—
Cu ventilațiune . . .	V.	450	410.—
Fără ventilațiune . . .	VI.	550	490.—
Cu ventilațiune . . .	VI.	550	525.—

Accesorii: 2 ciure cilindrice, 2 scuturătoare.

Trior-universal și mașină de ales de soiul D.

Acest trior întrunește toate avantajile pe care peste tot le poate avea un trior. Acesta alege bucatele mestecate unele dintr'atele, le curăță de toată neghină și le sortează totodată în trei soiuri. Triorul acesta e întocmit sau ca să aleagă ovėsul din grâu, în diverse calități și să aleagă neghină, sau apoi ca să îndeplinească aceeași funcțiune la amestecături de ovės și orz.

	Marca	Prestează pe oară în chilo. circa	Prețul în florini val. austr.
Cu ventilațiune . . .	Ia	80	120.—
Cu ventilațiune . . .	I.	125	150.—
Cu ventilațiune . . .	II.	200	205.—
Cu ventilațiune . . .	III.	300	260.—
Cu ventilațiune . . .	IV.	450	465.—
Cu ventilațiune . . .	V.	600	590.—
Cu ventilațiune . . .	VI.	750	705.—
Cu ventilațiune . . .	V ₂	1200	1180.—
Cu ventilațiune . . .	VI ₂	1500	1410.—

Accesorii: 2 alegători, 2 scuturătoare.

Prețurile fixate se înțeleg dela sine inclusiv ambalajul franco al fiecărei stațiuni de cale ferată.

În schimbul adevăratei capacități de credit se acordă și plătiri în rate cu computare de 6% interese. Oferte despre tot soiul de mașini se dau la cerere în fiecare săptămână.

[1816] 5-5